Beleidsnota IBOR

2020 - 2028

Klant: Gemeente Borger-Odoorn

Referentie: BG4451TPRP1902151308
Status: 1.0 /Definitief
Datum: 18 januari 2021

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Click here to enter text.
Transport & Planning
Trade register number: 56515154

+61 2 8854 5000 **T**
+61 2 9929 0960 **F**
project.admin.australia@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document:	Beleidsnota IBOR
Ondertitel:	
Referentie:	BG4451TPRP1902151308
Status:	1.0/Definitief
Datum:	18 januari 2021
Projectnaam:	gemeente Borger-Odoorn beleidsnota IBOR
Projectnummer:	BG4451
Auteur(s):	Hans Haak

Opgesteld door:	Peter Schut
Gecontroleerd door:	Peter Schut
Datum:	CPS 19062020
Goedgekeurd door:	Martijn van Houten
Datum:	19-06-2020/MvH

Classificatie
Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.Let op: dit document bevat persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V. en dient voor publicatie of anderszins openbaar maken te worden geanonimiseerd.

Inhoud

1 Inleiding 6
1.1 Algemeen 6
1.2 Leeswijzer 7

2 Doelstelling gemeente 9
2.1 Doelen beheer openbare ruimte 9
2.2 Ontwikkelingen beheer openbare ruimte 9
2.3 Uitgangspunten 10

3 Kaders en kwaliteitsambities 12
3.1 Wettelijk kader 12
3.2 Kwaliteitsambities 12
3.2.1 Technische kwaliteit 12
3.2.2 Beeldkwaliteit 13
3.3 Kwaliteitsambitie in de gemeente Borger-Odoorn 14

4 Werkwijze beheer van de gemeente 16
4.1 Type onderhoud 16
4.2 Participatie 17
4.3 GVVP 18
4.4 Claims 18

5 Huidige situatie 21
5.1 Wegen 21
5.1.1 Areaal 21
5.1.2 Beleid 22
5.1.3 Kwaliteit 23
5.2 Kunstwerken 24
5.2.1 Areaal 24
5.2.2 Beleid 24
5.2.3 Kwaliteit 24
5.3 Groen 25
5.3.1 Areaal 25
5.3.2 Beleid 25
5.3.3 Kwaliteit 26
5.4 Water 27
5.4.1 Areaal 27
5.4.2 Beleid 28
5.4.3 Kwaliteit 28
5.5 Openbare verlichting 28

5.5.1 Areaal 28
5.5.2 Beleid 29
5.5.3 Kwaliteit 29
5.6 Meubilair 29
5.6.1 Areaal 29
5.6.2 Beleid 30
5.6.3 Kwaliteit 30
5.7 Overzicht beleid 32

6 Financiën 34
6.1 Wegen 34
6.2 Kunstwerken 35
6.3 Groen 35
6.4 Water 36
6.5 Openbare Verlichting (OVL) 36
6.6 Meubilair 37
6.7 Reiniging 37
6.8 Samenvatting en conclusie 39

7 Scenario's 42
7.1 Conclusie op hoofdlijnen 42
7.2 Welke keuzes kan de gemeente maken? 42
7.2.1 Continueren beschikbare budget 43
7.2.2 Aanpak achterstanden 43
7.2.3 Keuzes in andere kwaliteitsniveaus 44
7.3 Omgaan met vervangingen 45

8 Ontwikkelagenda 47
8.1 Algemeen 47
8.2 Samenvatting ontwikkelagenda 50

Bijlagen 52

Managementsamenvatting

Deze rapportage geeft inzicht in het onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte van de gemeente Borger-Odoorn. De kapitaalgoederen betreffen wegen, groen, kunstwerken, openbare verlichting, water en meubilair. Per kapitaalgoed zijn de beleidsuitgangspunten, het areaal en de actuele kwaliteit beschreven. Tevens zijn de benodigde en beschikbare middelen weergegeven voor het in stand houden van de kapitaalgoederen. Tot slot zijn de bevindingen in een ontwikkelagenda opgenomen. De rapportage heeft een doorkijk van acht jaar en is van toepassing op de periode van 2020 t/m 2028.

Het areaal van de gemeente is niet volledig in beeld en of actueel. Het onderhoudsniveau van de kapitaalgoederen is over het algemeen laag, kwaliteitsniveau C. Er zijn ook achterstanden in onderhoud geconstateerd, maar deze zijn niet voor alle kapitaalgoederen goed in beeld. Het kwaliteitsniveau komt overeen met het in het verleden genomen besluit om, als gevolg van bezuinigingen, minimaal kwaliteitsniveau C na te streven. Op basis van de actuele kwaliteit is het benodigde budget, het budget voor het wegwerken van de achterstanden en het beschikbare budget in beeld gebracht (op basis van huidige areaal en prijspeil 2020):

Thema	Structureel Budget beschikbaar	Structureel Benodigd	Incidenteel nodig voor Achterstanden
Wegen 2020 – 2023 2023 – 2028	 € 2.176.713 € 1.176.713	 € 2.133.000 (niveau C/B)	€ 12,5 miljoen
droge en natte Kunstwerken	€ 28.989	€ 157.000	Onbekend
Groen	€ 2.262.400	€ 2.350.000	Minimaal € 2,4 miljoen
Water	€ 153.884	€ 220.000	Onbekend
OVL	€ 97.500	€ 101.500	geen
Meubilair	€ 142.910	€ 156.000	onbekend
Totaal/jaar 2020-2023 2023 -2028	 € 4.862.396 € 3.862.396	 € 5.117.500 € 5.117.500	Minimaal € 14,9 miljoen

Voor het continueren van kwaliteitsniveau minimaal C is structureel jaarlijks € 5,1 miljoen benodigd. Ten opzichte van de beschikbare middelen komt de gemeente tot en met 2023 jaarlijks ruim € 250.000 tekort, na 2023 is dit € 1.250.000. Dit komt doordat tot en met 2023 € 1 miljoen voor wegen extra beschikbaar is gesteld. Daarnaast zijn niet alle achterstanden in beeld, maar bedraagt de achterstand minimaal € 14,9 miljoen. Met name voor groen, kunstwerken, water en meubilair moet op basis van geactualiseerd areaal de achterstandssituatie in beeld gebracht worden. Voor de kunstwerken bestaat er zorg op het draagvermogen. Ook kunnen de huidige achterstanden nog een kritisch op de maatregelen en kosten geactualiseerd worden.

Als de achterstanden volledig in beeld zijn, is het voorstel een specifiek programma op te zetten om de achterstanden aan te pakken en dit periodiek te evalueren. Op hoofdlijnen (per kapitaalgoed en/of combinatie van punten :

- De maatregelen van de achterstanden per kapitaalgoed kritisch te beschouwen

- Areaal uit openbaarheid halen
- Andere geldbronnen aanboren zoals subsidieregelingen
- Werkzaamheden nog meer combineren met klimaatadaptatie (verdroging tegen gaan), energietransitie en circulariteit.
- De marktpartijen uitdagen door middel van een marktconsultatie en innovatieve contractvormen (voor langere tijd)
- Onderzoeken of een investering met een lange afschrijftermijn tot de mogelijkheden behoort.

Uiteraard is het mogelijk om andere keuzes te maken in de kwaliteitsniveaus. Structureel naar een hoger niveau gaan kost grofweg € 1 miljoen per jaar extra per hoger niveau. Dit geldt dan voor het gehele areaal.

Vervangingen zijn nu niet in beeld. Zowel de vervangingsopgave als de vervangingstrategie zullen uitgewerkt moeten worden.

Tot slot staan er diverse onderwerpen op de ontwikkelagenda.

Onderwerp	Actie	Jaar van uitvoering
Basis op orde brengen	Kapitaalgoederen actualiseren op areaal, eenheidsprijzen en onderhoudsfrequenties en opnemen in integraal actueel beheersysteem Technische en beeldkwaliteitsinspecties uitvoeren (frequentie afhankelijk kapitaalgoed)	Continu
IBOR plan	4-jaarlijks actualiseren	2024
Beleidsplannen	Beleidsplannen actualiseren	Vanaf 2020
Beheerplannen	Beheerplannen opstellen en onderdeel laten zijn van begrotingscyclus (input voor beheerparagraaf kapitaalgoederen)	Najaar 2020 en dan jaarlijks
Kwaliteitsniveaus	Bij actueel beheersysteem en gebiedsindeling kunnen de kwaliteitsambities en niveaus makkelijker doorgerekend worden	2021-2022
Maatschappelijke Opgaven in beeld	Strategie uitwerken voor de maatschappelijke opgaven voor onderhoud, vervanging, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit (integreren in beleidsvisies)	2020-2022
Meerjarenplanning	Uitvoeringsprogramma's van maatschappelijke opgaven integreren met de onderhouds- en vervangingsopgaven	2021-2022
Wegen	Keuzes in achterstand duidelijk en aanpak	2020/2021
Groen	Beleid actualiseren Keuzes in achterstand duidelijk en aanpak Vervangingsopgave plantvakken in beeld en aanpak Afstemming buitendienst	2021 2020-2021 2020-2021 2020-2021
Kunstwerken	Structureel beheer en onderhoud beleggen Inspectie CUR 117 uitvoeren – draagvermogen in beeld Herstelmaatregelen en/of vervangingsopgave in beeld	2020 2020 2020-2021
Meubilair	Vervangingsopgave in beeld	2020-2021
Water	Beleidsnota Water (onderdeel GRP 2016 – 2020) actualiseren	Is uitgesteld naar 2022

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Voor u ligt de beleidsnota IBOR (Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte) van de gemeente Borger-Odoorn. De gemeente heeft de wens inzicht te krijgen in stand van zaken en de mogelijke keuzes die ze kan maken voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte[1], inclusief inzicht in de financiële consequenties. Besluitvorming over de keuzes leidt ook tot het beschikbaar stellen van de benodigde budgetten om die keuzes te kunnen realiseren, waardoor beleid en uitvoering met elkaar in evenwicht komen. Voor zowel voor de werkzaamheden bij de afdelingen Real als BORG is deze nota belangrijk.

Het beoogde resultaat is duidelijkheid scheppen in de huidige stand van zaken en de mogelijk te maken keuzes over de kwaliteitsniveaus van de onderdelen in de openbare ruimte (groen, straatmeubilair, verharding, wegen, vijvers en sloten). Deze verschillende onderdelen noemen we ook wel de kapitaalgoederen[2]. De kapitaalgoederen waar deze nota betrekking op heeft zijn:

Wegen

Groen

Kunstwerken

Meubilair

Openbare verlichting

Water

De nota geeft per kapitaalgoed inzicht in wat we precies in beheer hebben (het areaal), hoe het er bij ligt (de kwaliteit) en hoeveel geld we nodig en beschikbaar hebben voor het in stand houden ervan (de benodigde en beschikbare budgetten). Naast het fysiek in stand houden van de kapitaalgoederen worden de kapitaalgoederen ook gereinigd. De beleidsnota heeft in principe een looptijd van acht jaar en is van toepassing op de periode van 2020 t/m 2028, waarbij we jaarlijks de actuele stand van zaken van de kapitaalgoederen aan de raad presenteren en indien nodig bijstellen. Het beheer van riolering, hekwerken, gebouwen en sportvelden staan los van het voorliggende plan.

De rapportage is in nauwe samenwerking met de gemeente tot stand gekomen.

[1] *De openbare ruimte is de ruimte die voor iedereen toegankelijk is.*
[2] *Kapitaalgoederen zijn objecten in de openbare ruimte die nodig zijn diensten en goederen aan inwoners te leveren. Het zijn grote objecten die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan.*

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt de doelstellingen van de gemeente. Hoofdstuk 3 beschrijft de algemene wetgeving en kaders waar de gemeente aan moet voldoen en hoofdstuk 4 de werkwijze van de gemeente. Hoofdstuk 5 beschrijft de huidige situatie van de kapitaalgoederen in de gemeente, wat is precies in beheer, welke beleid is gedefinieerd en wat de kwaliteit is. Hierna volgt de vertaling naar de financiën in hoofdstuk 6. Hoofdstuk 7 gaat in op hoe de gemeente keuzes kan maken tussen de verschillende scenario's die hieruit voortvloeien. Hoofdstuk 8 zoomt in op de zaken die de gemeente de komende periode kan oppakken (de ontwikkelagenda).

2 Doelstelling gemeente

2.1 Doelen beheer openbare ruimte

Borger-Odoorn is een groene plattelandsgemeente met een toeristisch karakter. De gemeente streeft naar behoud en ontwikkeling van aantrekkelijk, eenvoudig en karakteristiek openbaar groen dat aansluit bij de verschillende kenmerken van het zand en het veen. Woonaantrekkelijkheid en leefbaarheid zijn waarden die we willen versterken. Ook wil de gemeente over een veilig en goed onderhouden wegennet beschikken.

De kwaliteit van de openbare ruimte is van groot belang voor de gemeente Borger-Odoorn. De gemeente ontving in 2010 het internationale Cittaslow keurmerk. Dit is het keurmerk op het gebied van leefomgeving, landschap, streekproducten, gastvrijheid, milieu, infrastructuur, cultuurhistorie, cultureel erfgoed en identiteit. Het keurmerk stimuleert de gemeente, instellingen, ondernemers en inwoners om verantwoordelijkheid te nemen voor Borger-Odoorn.

De gemeente heeft haar bestuurlijke doelstellingen vastgelegd in het coalitieakkoord 2018 – 2022 “Vertrouwd, Vernieuwend, Vooruit!”. Deze vormen één van de uitgangspunten voor het treffen van beheer- en onderhoudsmaatregelen en zijn richtinggevend bij de bepaling van de ontwikkelagenda. De doelen zijn afgeleid van landelijke wet- en regelgeving, de missie van de gemeente, de speerpunten van het college van B&W en vigerende visie- en beleidsdocumenten. Dit is voor het beheer en onderhoud door vertaald in vier speerpunten, namelijk: *Onze* inwoners, *Onze* toekomst, *Onze* economie en *Onze* leefomgeving.

Over deze beleidsnota staat het volgende in het coalitieakkoord:

“*Er wordt binnen een jaar een beleidsnota ‘onderhoud en beheer openbare ruimte’ aangeboden aan de raad. Met deze nota kan de raad het gewenste onderhoudsniveau van ‘groen’ en ‘grijs’ bepalen. In de nota worden de financiële gevolgen van de keuzes aangegeven. Na besluitvorming in de raad moeten de benodigde budgetten voor het onderhoud en beheer beschikbaar worden gesteld, zodat beleid en uitvoering met elkaar in evenwicht komen” [bron: Vertrouwd, Vernieuwend, Vooruit!, Coalitieakkoord 2018 – 2022].*

2.2 Ontwikkelingen beheer openbare ruimte

De mening en betrokkenheid van de bewoners speelt een steeds belangrijkere rol bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Zo is er in toenemende mate aandacht voor aspecten zoals beleving, gebruikswaarde, duurzaamheid en klimaatverandering.

Inwoners benaderen de overheid gemakkelijk en direct, zeker als het gaat om de leefbaarheid van de directe leefomgeving. Inwonerparticipatie staat hoog in het vaandel en de gemeente juicht ideeën en initiatieven vanuit de samenleving toe. Samenwerken met inwoners vergt van de organisatie regel- en daadkracht en is soms intensief; daarom zoekt de gemeente telkens balans tussen enerzijds het bereiken van een zo groot mogelijk draagvlak en acceptatie onder inwoners en anderzijds het behouden van de daadkracht van een bestuurlijke organisatie. Deze gemeente kent sinds 2020 dorpsbudgetten, deze kunnen de inwoners aanwenden onder andere om in te zetten in de openbare ruimte.

Klimaatverandering leidt tot de noodzaak om in de toekomst andere keuzes te maken. Zo moeten we bijvoorbeeld onder andere rekening houden met het bestrijden van de eikenprocessierups, door onder andere meer biodiversiteit na te streven. Verder kunnen we nog meer rekening houden met droogte en meer droogtebestendige soorten kiezen. Ook zullen we voorzieningen moeten treffen om hemelwater in het gebied vast te houden. Bij het uitvoeren van werkzaamheden houden we hier zoveel mogelijk rekening mee. Eventuele kostenverhogende maatregelen zullen we bij nieuw beleid apart in beeld gaan brengen.

2.3 Uitgangspunten

Deze nota gaat uit van de kapitaalgoederen in beheer en onderhoud bij de gemeente Borger-Odoorn. Beheer en onderhoud is gericht op het in stand houden van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. In de huidige situatie maakt de gemeente integraal de meest optimale keuzes binnen de beschikbare budgetten. Het bestuur heeft de volgende speerpunten meegegeven:

A. Het doel is een leefgebied van goede kwaliteit, dat aansluit op de behoeften van de bewoners: een vitaal Borger-Odoorn.
B. Een goed onderhouden groene openbare ruimte verbetert het leven van onze inwoners.
C. De gemeente streeft naar behoud en ontwikkeling van aantrekkelijk, eenvoudig en karakteristiek openbaar groen dat aansluit bij de verschillende kenmerken van het zand en het veen.
D. Woonaantrekkelijkheid en leefbaarheid zijn speerpunten die de gemeente wil versterken. Ook wil de gemeente over een veilig en goed onderhouden wegennet beschikken.
E. Inwonerparticipatie krijgt een steeds grotere rol. Dit vraagt een faciliterende en coachende ondersteuning door ambtenaren en bestuur.
F. Een duurzame toekomst: een goed beheer en onderhoud (rentmeesterschap) is bij uitstek een duurzame taak.
G. De Cittaslow-kwaliteiten van de gemeente handhaven en uitbreiden.

De nota maakt ook gebruik van de reactie van de inwoners die voortkwamen uit de sessies bij het opstellen van het GVVP en de door de gemeente aangeleverde meldingen van de afgelopen jaren. Verder zijn de afdelingen BORG, Grondgebiedszaken en Financiën betrokken bij het opstellen van deze nota.

IVECO
V-449-HL

3 Kaders en kwaliteitsambities

3.1 Wettelijk kader

Een belangrijke voorwaarde voor de gemeente is dat zij voldoet aan wet- en regelgeving, zoals vigerende wetgeving, regels over het werken in de openbare ruimte, bescherming van het milieu en aansprakelijkheid. De belangrijkste wetgeving voor het beheer van de openbare ruimte staat in bijlage 1.

3.2 Kwaliteitsambities

Bij het onderhouden van de openbare ruimte maken we onderscheid in technische kwaliteit en beeldkwaliteit.

3.2.1 Technische kwaliteit

Als beheerder van de openbare ruimte heeft de gemeente een algemene zorgplicht voor het handhaven en bevorderen van de veiligheid in de openbare ruimte. Hieraan geeft de gemeente invulling door kapitaalgoederen te inspecteren op technische kwaliteit. Met technische kwaliteit doelen we op de (wettelijke) richtlijnen, normen en eisen die landelijk gesteld zijn aan het technisch functioneren en de veiligheid van een kapitaalgoed. Er zijn diverse landelijke organisaties die de wet- en regelgeving voor de diverse kapitaalgoederen hebben vertaald naar normen, richtlijnen en ingrijpmaatstaven, zoals het CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond, Weg- en waterbouw), de CUR (Civieltechnisch Centrum Uitvoering Research en Regelgeving) en het NEN-instituut (Nederlandse Norm – instituut).

De technische inspecties geven inzicht in hoeverre de kapitaalgoederen voldoen aan de landelijk gehanteerde normen en richtlijnen. Voldoen aan deze normen en aanbevelingen borgt de technische veiligheid en het uitvoeren van de juiste maatregel op het juiste moment (voorkómen van kapitaalvernietiging). De onderhoudsintervallen zijn in de regel groot, bijvoorbeeld 1x per 10 à 15 jaar onderhoud uitvoeren aan een weg. Het effect van verschillende kwaliteitsambities is relatief klein. Structurele keuzes die wel effect hebben bestaan uit het willen afwijken van landelijke normeringen.

De technische kwaliteit wordt uitgedrukt in vijf kwaliteitsniveaus:

Technische kwaliteit		
A+	Zeer hoog	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
A	Hoog	Technisch goed in orde; goed onderhouden
B	Basis	Heel en veilig; functioneel; regelmatig onderhouden; voldoen aan normen en richtlijnen
C	Laag	Discomfort; enige hinder; veiligheid kan in het geding komen; matig onderhoud; normen en richtlijnen zijn overschreden. Achterstallig onderhoud.
D	Zeer laag	Kapitaalvernietiging; functieverlies; aansprakelijkheidsstelling; slecht onderhoud , normen en richtlijnen zijn ver overschreden. Achterstallig onderhoud.

Tabel 3.1: Classificatie technische kwaliteit

Een voorbeeld van de technische kwaliteit van asfaltwegen is hieronder gevisualiseerd:

Tabel 3.2: Voorbeeld technische kwaliteit

3.2.2 Beeldkwaliteit

Naast de technische kwaliteit streeft de gemeente ook een beeldkwaliteit na. De beeldkwaliteit heeft betrekking op het straatbeeld: hoe ziet het kapitaalgoed eruit, is het object besmeurd met graffiti, groeit er onkruid tussen de nieuwe heesterbeplanting, moet het gras gemaaid worden, ligt er veel zwerfvuil en rotzooi op straat? Vaak gaat het over 'schoon' en 'heel'. De intervallen tussen de onderhoudsmaatregelen zijn relatief klein (korte cycli, onderhoud vindt meerdere keren per jaar plaats, bv. 6x per jaar vegen). Dit hoogfrequente onderhoud beïnvloedt vooral de beeldkwaliteit: hoe hoger de onderhoudsfrequentie des te beter de beeldkwaliteit. Dit heeft overigens niet per definitie ook invloed op de technische kwaliteit, de beeldkwaliteit kan goed zijn (goed gemaaid gazon) maar de technische kwaliteit kan slecht zijn (veel kale plekken).

De beeldkwaliteit is eenduidig beschreven in de landelijk gebruikte CROW-methodiek (CROW-publicatie 323) en heeft de volgende kwaliteitsniveaus (tabel 3.3):

Beeldkwaliteit		
A+	Zeer hoog	Prachtig; nagenoeg ongeschonden; zeer schoon
A	Hoog	Mooi en comfortabel; erg schoon
B	Basis	Sober; functioneel; schoon
C	Laag	Schraal; onrustig beeld; vies
D	Zeer laag	Verloedering; uitlokking van vernieling; sociale onveiligheid; erg vies

Tabel 3.3: Classificatie beeldkwaliteit

Een voorbeeld van hoe dit in de catalogus van CROW is opgenomen staat in tabel 3.4.

Groen-beplanting-bodembedekkers-overgroei randen verharding of gras

Verrekenen op beeld via RAW-hoofdcode 51.48.11

A+	A	B	C	D
				
De rand van de verharding of het gras is volledig zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is goed zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is redelijk zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is nauwelijks zichtbaar.	De rand van de verharding of het gras is niet zichtbaar.
gemiddelde lengte overgroeiende beplanting 0 cm per 100m¹	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting ≤ 5 cm per 100m¹	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting ≤ 15 cm per 100m¹	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting ≤ 25 cm per 100m¹	gemiddelde lengte overgroeiende beplanting > 25 cm per 100m¹
lengte overgroeiende beplanting 0 cm	lengte overgroeiende beplanting ≤ 30 cm	lengte overgroeiende beplanting ≤ 30 cm	lengte overgroeiende beplanting ≤ 45 cm	lengte overgroeiende beplanting > 45 cm
Meetinstructie: Overgroei beplanting				

Tabel 3.4: Voorbeeld beeldkwaliteit

3.3 Kwaliteitsambitie in de gemeente Borger-Odoorn

De gemeente Borger-Odoorn spreekt in haar coalitieakkoord over het nastreven van een leefgebied van ‘goede’ kwaliteit en een ‘goed’ onderhouden openbare ruimte. Conform de indeling volgens CROW verstaan we voor de gemeente hieronder kwaliteitsniveau A en B, waarbij de kwaliteit voldoet aan de vigerende normen en richtlijnen, die de technische veiligheid borgt en kapitaalvernietiging[3] voorkomt.

Een hogere kwaliteit vergt meer onderhoud en kost daarom ook meer geld. Aangezien de middelen niet onuitputtelijk zijn, heeft de gemeente op basis van de genoemde CROW indeling de volgende technische- en beeldkwaliteitsambities gedefinieerd:

- Goed (A):
  - Gebieden met een goed beheerniveau zijn de bijzondere en/of karakteristieke gebieden van Borger-Odoorn, zoals de begraafplaatsen. Het beheeruitgangspunt is dat de openbare buitenruimte gekenmerkt wordt door een aantrekkelijk, veilig, goed verzorgd en schoon beeld.
- Voldoende (B):
  - De doorgaande wegen behoren tot beheerniveau B. Als beheeruitgangspunt geldt, dat de openbare ruimte er redelijk goed verzorgd uitziet en over het algemeen schoon beeld geeft en in een veilige situatie verkeert.
- Matig (C):
  - De woongebieden behoren bij beheerniveau C. De openbare ruimte ziet er matig verzorgd uit, is soms vies en geeft een onrustig beeld. Er is kans aanwezig op onveilige situaties.
- Onvoldoende (D):
  - Dit beeldniveau is de absolute ondergrens en in het buitengebied komt dit niveau voor. Het beeldniveau D geeft een verloederd beeld en levert onveilige situaties op. Er is sprake van achterstallig onderhoud en er is grote risico op onveilige situaties en aansprakelijkheidstellingen.

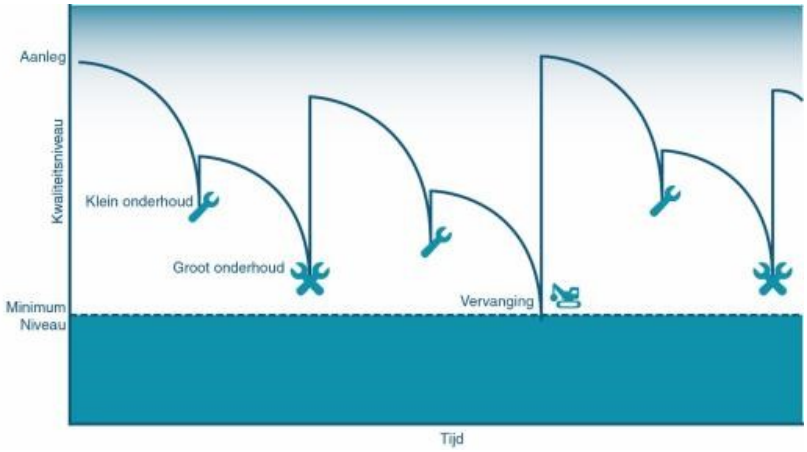
[3] *Kapitaalvernietiging is het verschil tussen de meerkosten van uitgesteld onderhoud en de kosten van tijdig onderhoud.*

4 Werkwijze beheer van de gemeente

4.1 Type onderhoud

De gemeente voert verschillende soorten onderhoud uit om de openbare ruimte in stand te houden, namelijk: klein- en groot onderhoud en vervanging. Figuur 4.1 geeft een overzicht van de verschillende soorten onderhoud uitgezet in tijd en in tabel 4.1 zijn de typen onderhoud gedefinieerd. Wanneer groot onderhoud niet tijdig uitgevoerd wordt, is er sprake van achterstallig onderhoud.

Figuur 4.1: typen onderhoud en hun effect

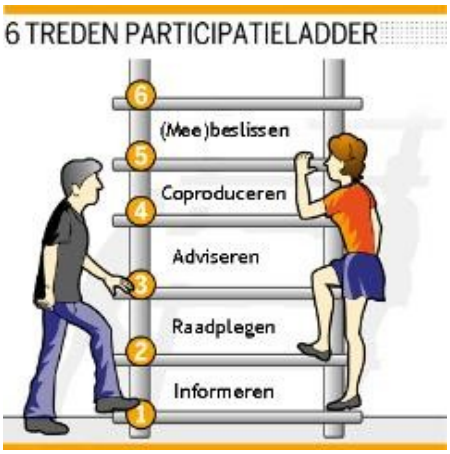
Soort onderhoud	Omschrijving	Voorbeeld
Groot onderhoud	Uitvoering van maatregelen, als gevolg van slijtage na een langere periode van gebruik, om een object in goede staat (op een vooraf bepaald kwaliteitsniveau) te houden of te brengen. Groot onderhoud is vaak gepland, ingrijpend van aard en betreft een groot of belangrijk deel van het object.	Groot onderhoud aan een verharding is bijvoorbeeld het aanbrengen van een nieuwe asfaltdeklaag of het volledig herstraten van een klinker woonstraat.
Klein onderhoud	Routinematige (kleinschalige) maatregelen die noodzakelijk zijn om het object in goede werkende en veilige staat te houden tegen een van tevoren vastgesteld kwaliteitsniveau. Voorbeelden: het maaien van grasvelden en het legen van afvalbakken. Het gaat ook om incidentele reparaties, werkzaamheden in geval van calamiteiten en serviceverlening naar aanleiding van meldingen beschouwd als dagelijks onderhoud.	Klein onderhoud is bijvoorbeeld het plaatselijk repareren van een gat in het wegdek of een paar tegels recht leggen in een voetpad.
Achterstallig onderhoud	Groot onderhoud dat niet op tijd is uitgevoerd, waardoor een onderhoudsrichtlijn is overschreden en niet (meer) wordt voldaan aan het vastgestelde kwaliteitsniveau. Achterstallig onderhoud kan leiden tot schade en/of onveilige situaties, hetgeen vaak leidt tot hogere herstelkosten.	Het conserveren van een asfaltdeklaag door een slijtlaag kost ca. € 7 per m^2. Als het onderhoud uitgesteld wordt, ontstaat er achterstallig onderhoud. Doordat de asfaltdeklaag verslechtert, is een slijtlaag niet meer afdoende. Een zwaardere maatregel, vervangen deklaag, is nodig en die kost ca. € 25 per m^2.
Vervanging	Maatregelen die uitgevoerd moeten worden aan het einde van de levensduur van het object en het volledig te vervangen zodat de functie behouden blijft.	Door bijvoorbeeld grote verzakkingen en spoorvorming kan een deklaag de weg niet meer vlak krijgen maar moet de gehele constructie vervangen worden.

Tabel 4.1: typen onderhoud, omschrijving en voorbeeld

Het in stand houden van de openbare ruimte betekent in stand houden van wat er nu ligt en zo goed mogelijk voldoen aan de uitgangspunten van het coalitieprogramma.
De genoemde onderhoudsvormen zijn voorzien in de lopende begroting van de gemeente. Investeringen, vernieuwingen en vervangingen die een daadwerkelijke verandering van de openbare ruimte veroorzaken zijn hier niet voorzien. Uitgangspunt is dat deze situaties leiden tot apart aangevraagde investeringen.

4.2 Participatie

In het coalitieakkoord heeft de gemeente aangegeven burgerparticipatie een steeds grotere rol te geven, waarbij ze een volgende stap op de participatieladder willen zetten. Hiermee wil de gemeente bewoners betrekken bij de planvorming en uitvoering van werkzaamheden in de openbare ruimte.

Figuur 4.2: Participatieladder

In de participatieladder zijn verschillende niveaus van participatie aangeduid. Informeren is het laagste niveau van participeren; hier is slechts een beperkte rol voor de belanghebbenden. Het hoogste niveau is (mee)beslissen over het project; hierbij ligt veel meer verantwoordelijkheid bij de participant. De participatieladder is weergegeven in figuur 4.2. De mogelijkheden voor participatie per kapitaalgoed en per buurt of wijk zijn nog niet gedefinieerd. Door de implementatie van de omgevingswet, krijgt participatie een impuls. Een van de doelen van de omgevingswet is namelijk om ondernemers, inwoners en andere belanghebbenden te betrekken bij aanpassingen in de openbare ruimte. Deze inwonersparticipatie is nog lang niet altijd vanzelfsprekend in de organisatie van de gemeente. De gemeente Borger-Odoorn heeft er daarom voor gekozen om o.a. te werken met Dorpsontwikkelingsplannen (DOP), gevoed door belevingsonderzoeken.

Dorpsontwikkelingsplannen (DOP)
Voor het opstellen van een DOP voert de gemeente belevingsonderzoeken uit in de verschillende leefomgevingen/dorpen. Het doel van een DOP is beeld krijgen van de leefbaarheid in een dorp, wijk of buurtschap en het streven is deze te behouden of indien nodig te verbeteren. Met een DOP kan de gemeente proactief reageren op de wensen en ideeën van bewoners en benut de lokale kennis en creativiteit. In het proces ontmoeten mensen gelijkgestemden en samenwerkingspartners die bij verdere uitwerking een actieve rol kunnen spelen.

Dorpsbudgetten
De gemeente werkt met dorpsbudgetten. Dit is een subsidieregeling voor en door bewoners die in hun wijk, buurt of dorp aan de slag willen. Bewoners zijn per slot van rekening dé belevingsdeskundigen in hun eigen straat of buurt en hiermee kunnen bewoners van de gemeente zelf ideeën uitvoeren, zoals:

- Een fysieke aanpassing doen door bijvoorbeeld een speelplek te verbeteren
- Sociale activiteiten ontplooien door bijvoorbeeld een festival te ontwikkelen
- De veiligheid in de leefomgeving verbeteren door bijvoorbeeld voorlichting.

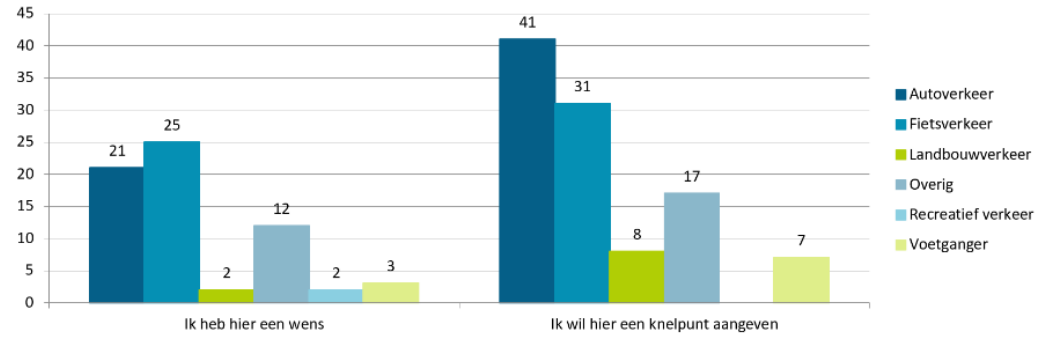
Het belangrijkste doel van de dorpontwikkelingsplannen en het dorpsbudget is dat de gemeente interactief in gesprek is met de inwoners van de wijken, buurten of dorpen en op de hoogte is van hun beleving van de openbare ruimte en wensen en opmerkingen hierover. Dit betreft in de regel kleine extra wensen en/of aanpassingen in de openbare ruimte en niet het uitvoeren van onderhoud.

4.3 GVVP

Het gemeentelijk verkeers- en vervoerplan (GVVP) is in 2018 geactualiseerd (19 december 2018), waaruit drie kernopgaven in het kader van het verkeersbeleid volgen, namelijk:

- kwaliteit van de leefomgeving
- een heldere verkeersstructuur
- verkeersveiligheid voor alle verkeersdeelnemers.

Tevens zijn bij het opstellen van het GVVP de reacties van de bewoners geëvalueerd. Opvallend is dat veel klachten betrekking hebben op het gebied van beheer en onderhoud van het auto- en fietsnetwerk en op het groen langs de wegen en fietspaden. Het GVVP stelt ook dat dit IBOR-plan deze punten meeneemt. De resultaten uit 2018 zijn in de onderstaande figuur samengevat.

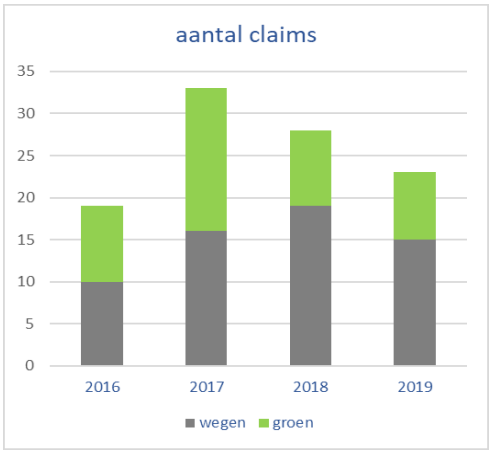
Figuur 4.4: aantal meldingen

De meldingen gaan op hoofdlijnen over:

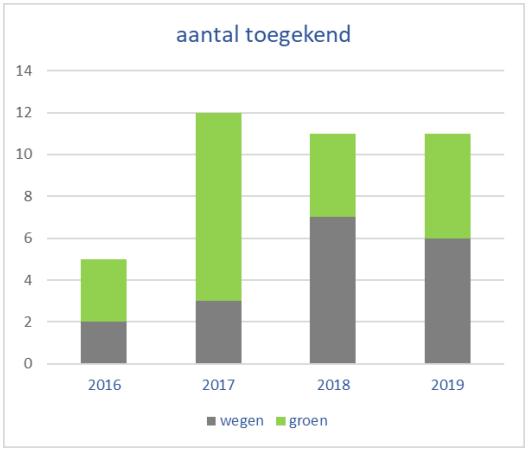
- Wegen: slechte wegen, fiets- en voetpaden, gaten in wegdek, slechte bermen
- Groen: teveel hoge bomen, dode takken die tot onveiligheid leiden,
- Inrichting: verlichting fietspaden, voorrangssituatie rotonde onduidelijk, bebording en belijning slecht onderhouden
- Geluidsoverlast: teveel geluid als gevolg van type verharding en drempels
- Gedrag: parkeren op ongewenste plaatsen, hard rijden, sluipverkeer, dumpen afval.

4.4 Claims

Bij de gemeente zijn de afgelopen jaren gemiddeld ca. 25 claims per jaar ingediend over de wegen en groen. Ca. 10 claims per jaar zijn daadwerkelijk toegekend. De reden van de toegekende claims voor de wegen is over het algemeen de onderhoudstoestand, voor groen is het veelal stormschade of schade als gevolg van het uitvoeren onderhoud. Gemiddeld keert de gemeente jaarlijks ca. € 5.000 uit. De resultaten zijn in figuren 4.5 en 4.6 opgenomen. Uit de figuren blijkt dat het totaal aantal claims afneemt, echter het aantal toegekend claims is vrij constant, ca. 10 per jaar.

Figuur 4.5: aantal claims

Figuur 4.6: aantal toegekende claims

5 Huidige situatie

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de actuele stand van zaken per kapitaalgroep, dit zijn de thema's in de begroting. De huidige situatie geeft aan hoe het beheer van kapitaalgoederen in de afgelopen jaren is verlopen en wat de uitgangspositie is voor de komende jaren. De areaalgegevens zijn door de gemeente aan Royal HaskoningDHV aangeleverd en dienen als het uitgangspunt voor deze beleidsnota openbare ruimte. De betrouwbaarheid van de aangeleverde arealen is per kapitaalgoed verschillend, van betrouwbaar voor de arealen van bijvoorbeeld groen en wegen tot onbekend voor kleine kapitaalgoederen van bijvoorbeeld houten bruggen in natuurparken.

5.1 Wegen

5.1.1 Areaal

Wegen

De gemeente Borger-Odoorn beheert en onderhoudt circa 3.200.000 m^2 aan wegen, fietspaden, voetpaden, schelpenpaden. Het grootste deel bestaat uit elementenverhardingen (betonstraatstenen, gebakken straatklinkers en tegels) en asfaltverhardingen. Tabel 5.1 geeft per verhardingstype de totale oppervlakte en in tabel 5.2 de verdeling per oppervlakte.

Verhardingssoort	Oppervlak [m^2]
Asfalt	1.473.495
Elementen	1.174.275
Cementbeton	155.125
Halfverhard / Onverhard	410.032
Totaal	3.212.927

Tabel 5.1: Areaal per verhardingstype in 2019

Wegcategorie	Lengte [km]
Doorgaande wegen	143
Kernontsluitingswegen	59
Woonstraten	86
Landbouwontsluitingswegen	52
Landbouwwegen	153
Fietspaden	136
Voetpaden	78

Tabel 5.2: Areaal per wegcategorie in 2019

5.1.2 Beleid

Wegen

In het beleidsdocument '*Wegenonderhoud 2018 – 2023'* is de strategie voor het uitvoeren van onderhoud aan de verhardingen beschreven, voorgelegd aan en in 2018 vastgesteld door de raad. Kort samengevat betekent dit dat de gemeente haar wegen risicogestuurd onderhoudt. Hierbij gebruikt de gemeente de landelijke CROW methodiek voor Wegbeheer (publicatie 147) als basis. In deze methodiek is per wegtype (wegcategorie) vastgesteld wat het moment van ingrijpen is. Dit zijn de richtlijnen. De richtlijn geeft het meest optimale moment om onderhoud te plegen, waarbij de constructieve veiligheid is geborgd en er geen kapitaal vernietiging plaatsvindt. De gemeente heeft in het beleidsdocument '*Wegenonderhoud 2018 – 2023'* per wegcategorie beargumenteerd op basis van welk ingrijpmoment de gemeente onderhoud plant. Het beleid is erop gericht doorgaande wegen en kernontsluitingswegen te onderhouden conform CROW richtlijnen (om kapitaalvernietiging te voorkomen), de overige wegen wijken van die landelijke richtlijn af. De door de gemeente gehanteerde wegcategorieën en ingrijpmomenten zijn als volgt:

Wegcategorieën	Ingrijpmomenten
1. Doorgaande wegen	CROW Richtlijn
2. Kernontsluitingswegen	CROW Richtlijn
3. Woonstraten	Meer schade toegestaan dan CROW richtlijn
4. Landbouwontsluitingswegen	Alleen ingrijpen als verkeersveiligheid in het geding is
5. Landbouwwegen	Alleen ingrijpen als verkeersveiligheid in het geding is
6. Fietspaden	Meer schade toegestaan dan CROW richtlijn
7. Voetpaden	Meer schade toegestaan dan CROW richtlijn

Tabel 5.3: Indeling wegcategorieën en ingrijpmoment

De gemeente inspecteert jaarlijks de verhardingen visueel en gebruikt haar RAWEB (Rationeel Wegbeheer) systeem voor de verwerking van de gegevens. Dit levert direct inzicht in het uit te voeren klein onderhoud (kleine reparaties). Na controle en integrale afstemming ontstaat een lijst van onderhoudsprojecten (groot onderhoud en achterstallig onderhoud, de MJP lijst). Met behulp van de vastgestelde prioriteringsmethodiek, gebaseerd op politieke speerpunten en veiligheidsrisico's, bepaalt de gemeente vervolgens welke onderhoudsprojecten ze binnen het budget kan uitvoeren.

GVVP gemeente Borger-Odoorn: Vanuit de Planwet Verkeer en Vervoer zijn gemeenten wettelijk verplicht om een gemeentelijk GVVP op te stellen. Het GVVP kent een looptijd van circa 10 jaar en is in 2019 vastgesteld. Het GVVP beschrijft hoe de gemeente met haar verkeer- en vervoersbeleid inspeelt op ontwikkelingen die zich (gaan) voltrekken. Het GVVP bestaat uit twee onderdelen, namelijk een beleidsdocument en een meerjarenuitvoeringsprogramma (MUP). Hierin is het relevante verkeersbeleid omschreven en zijn de maatregelen uitgezet in tijd en kosten. De gemeente stemt het onderhoud zo mogelijk af op dit programma.

De voor het betreffende jaar vastgestelde onderhoudsprojecten zet de gemeente vervolgens via onderhoudsbestekken uit in de markt, conform het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

5.1.3 Kwaliteit

Wegen

De kwaliteit van de verhardingen loopt behoorlijk uiteen van goed tot en met zeer slecht. Het vastgestelde beleid zien we hier in terug. De doorgaande wegen in de gemeente liggen er over het algemeen behoorlijk bij en zijn comfortabel te berijden. Het beeld is dat de verharding redelijk is onderhouden en niet al te veel grote beschadigingen vertoont. Op kernontsluitingswegen en woonstraten is onderhoud nodig. De kwaliteit van landbouw(ontsluitings)wegen zijn (zeer) slecht en op veel wegen ontstaan gevaarlijke situaties door spoorvorming en/of oneffenheden. Tabel 5.4 geeft de kwaliteit (o.b.v. beleid) weer per wegcategorie.

Wegcategorie	Streefniveau	Op orde	Kwaliteit (o.b.v. beleid)
1. Doorgaande wegen	Niveau B	90%	De meeste doorgaande wegen zijn grotendeels op orde.
2. Kernontsluitingswegen	Niveau B-C	75%	De kernontsluitingswegen zijn redelijk tot matig op orde.
3. Woonstraten	Niveau C	65%	De woonstraten zijn matig op orde.
4. Landbouwontsluitingswegen	Niveau D	20%	De kwaliteit van de landbouwontsluitingswegen is slecht.
5. Landbouwwegen	Niveau D	10%	De kwaliteit van de landbouwwegen zijn zeer slecht.
6. Fietspaden	Niveau B-C	65%	Op dit moment zijn de fietspaden redelijk tot matig op orde.
7. Voetpaden	Niveau C	50%	Op dit moment zijn de voetpaden matig op orde.

Tabel 5.4: Kwaliteit wegen

Hierbij merken we op dat niveau D het slechtste niveau is, waarbij de CROW-richtlijn met meer dan 1 klasse is overschreden en er sprake is van onderhoudsachterstand. Het percentage op orde bij niveau D betekent het percentage beter is dan D of precies niveau D bereikt. Indien dit 10% is, betekent dit dat 90% slechter is dan het door CROW gedefinieerde slechtste niveau. Deze wegen zijn aan het einde van de levensduur en herstel ervan betekent volledige reconstructie.

De verhardingen met categorie 1 en 2 voldoen nagenoeg aan de CROW-richtlijnen. Bij categorie 3, 6 en 7 tolereert de gemeente meer schade en bij de verhardingen in de categorie 4 en 5 voert de gemeente pas (plaatselijk) onderhoud uit als de schade zodanig ernstig is dat de verkeersveiligheid echt in het geding komt. Hier is de meeste sprake van onderhoudsachterstand. De gemeente heeft tot deze risicogestuurde aanpak besloten vanwege budgetbeperkingen. De gemeente staat meer schade toe op de plattelandswegen dan de richtlijnen van CROW aangeven. Hier is besluitvorming over geweest.

Er zijn de afgelopen jaren een aantal claims toegewezen als gevolg van ongevallen door slecht wegdek. Het toegekende bedrag bedraagt de afgelopen 4 jaar ca. € 4.000 per jaar. De gemeente ontvangt daarnaast opmerkingen over de slechte wegen, fiets- en voetpaden, gaten in het wegdek en de slechte bermen. Ernstige schade en letsel als gevolg van de onderhoudstoestand van de verhardingen heeft zich tot en met 2019 niet voorgedaan.

5.2 Kunstwerken

5.2.1 Areaal

Kunstwerken

De gemeente heeft civiele kunstwerken in eigendom en beheer, zoals weergegeven in tabel 5.5 en 5.6. Het gaat om droge kunstwerken (bruggen) en diverse natte kunstwerken (kademuren, geluidschermen, duikers, stijgers, beschoeiing, grondkeringen en schouwsloten). Niet alle arealen zijn goed in beeld. Kleine houten bruggetjes in natuurparken zijn niet opgenomen in deze arealen.

Droge kunstwerken	Aantal	Eenheid
Vaste Brug – Hout	37	st
Vast Brug – Beton	18	st
Vaste Brug – Staal	2	st
Sluis	1	st
Totaal droge kunstwerken	**58**	**st**
Geluidsscherm	100	m1

Tabel 5.5: Areaal droge kunstwerken

Natte Kunstwerken	Aantal	Eenheid
Kademuur beton	150	m1
Duiker - Beton	1.600	st
Steiger – Hout	2	st
Beschoeiing – Hout	4.000	m1
Grondkering – Hout	600	m1
Grondkering – Beton	800	m1

Tabel 5.6: Areaal natte kunstwerken

5.2.2 Beleid

Kunstwerken (droog en nat)

Er is geen beleid vastgesteld over het onderhoud aan de kunstwerken. In de begroting 2020 staat beschreven dat de gemeente jaarlijks alle bruggen visueel inspecteert en beoordeelt. Aan de hand van deze inspectieronden stelt de gemeente jaarlijks het uit te voeren onderhoud vast. Het onderhoud van de houten bruggen gebeurt grotendeels door de afdeling BORG en derden. De overige bruggen worden door derden onderhouden (externe opdrachten). De werkwijze ten aanzien van groot onderhoud is niet in beleid vastgesteld. De gemeente heeft geen meer jaren- en lange termijnonderhoudsplanning vastgesteld op basis van inspecties en klein onderhoud. Er is geen beeld van het constructieve draagvermogen van de meest belaste bruggen en er is geen beleid en programma voor vervanging. Er is geen beleid voor de natte kunstwerken. Er is wel oog voor de watervoerende duikers, die vrijgemaakt worden omdat ze in schouwsloten liggen.

5.2.3 Kwaliteit

Droge kunstwerken (bruggen)

In 2019 zijn 55 kunstwerken visueel geïnspecteerd. Het is niet duidelijk op basis van welke normen er geïnspecteerd is, de inspectie levert niet van alle kunstwerken gelijke informatie op, alleen schades en reparaties zijn vermeld. Het geeft ook geen inzicht of het constructieve draagvermogen voldoende is. De algemene beoordeling is niet uit te drukken in een kwaliteitsniveau op basis van de aangeleverde gegevens. De maatregelen betreffen veelal reinigen, conserveren (schilderen, aanbrengen slijtlagen) en het uitvoeren van kleine reparaties (vervangen plank, vervangen leuning). Bij 3 bruggen is aangegeven dat ze verouderd zijn en ze mogelijk vervangen moeten worden.

Natte kunstwerken (duikers, beschoeiing, keringen)

Er is geen informatie over de kwaliteit van de natte kunstwerken.

5.3 Groen

5.3.1 Areaal

Groen

Van de groengegevens zijn het type groensoort, de oppervlakten en aantal stuks vastgelegd. Deze gegevens zijn in de onderstaande tabel weergegeven (incl. groen op begraafplaatsen). Buiten de scope vallen sportvelden en natuurparkjes.

Groentype	Aantal	Eenheid
Groen – Bos	2.483.269	m2
Groen – Bosplantsoen	696.449	m2
Groen – Heesters	90.144	m2
Groen – Haag	16.317	m2
Groen – Vaste planten	2.598	m2
Groen – Gazons	1.211.878	m2
Groen – Natuurvriendelijke oevers	9.957	m2
Groen – Bomen	42.161	st
Groen – Gras	3.448.310	m2

Tabel 5.7: Areaal groen in 2019

5.3.2 Beleid

Groen

Voor het groen zijn verschillende beleidsdocumenten vastgesteld met in het kort de strekking van de documenten:

Beleidsdocument	Kort samengevat
Groenbeleidsvisie ‘Onze Groene Ruimte’ (2006)	• Behoud en ontwikkeling van aantrekkelijk en karakteristiek openbaar groen dat aansluit op de dorpen en het landelijk gebied • Het duurzaam in stand houden van openbaar groen om de esthetische, ruimtelijke educatieve, ecologische, milieu regulerende en recreatieve functies te waarborgen • eenvoudig (maar wel netjes) • minder intensief onderhoud waar mogelijk • eenduidigheid/eenduidige kwaliteitskeuze met oog voor karakteristiek
Groenbeleidsvisie ‘Groen moet je doen’ (2006)	• Verdere uitwerking van ‘Onze groene Ruimte in beleid, knelpunten en aanbevelingen per groentype • Uitwerking van wijze van kwaliteitsbeoordeling groen door de gemeente uit te voeren • Vaststellen kwaliteitsniveau (op basis van eigen kwaliteitshandboek, met een streefniveau dat waarschijnlijk overeenkomt met B volgens CROW) met bijbehorend budget
Bermbeheerplan (2005)	• het beheren van bermen moet leiden tot goed en veilig gebruik van diverse functies (verkeersveiligheid, biodiversiteit en aantrekkelijkheid voor inwoners en toeristen) • Uitgangspunt is dat de bermen ecologisch te beheren en de ecologische verbindingszones te versterken. Bloemrijke bermen.

	• In 2014 is dit plan geëvalueerd en besloten vanwege de financiële kaders om ze weliswaar bloemrijk te houden maar minder te maaien, waardoor de bermen er minder netjes uit komen te zien. Aanbevelingen gedaan voor vervolg: bermmaaisel als brandstof, materieel voor BORG, gefaseerd klepelmaaien, communicatie en afstemming met derden.
Bosbeheerplan (2008)	• Uitwerking bosbeheer periode 2009-2018 • Streven naar in stand houden bos- en natuurterreinen en ontwikkeling van hun waarde voor flora en fauna • Streven naar FSC- certificering • Actualisatie in 2020

Tabel 5.8: Beleidsdocumenten

Tevens is uitgangspunt dat de gemeente bij het uitvoeren van werkzaamheden rekening houdt met de wettelijke zaken als de flora- en faunawet en de zorgwet voor de bomen. Dit zowel bij aanleg van nieuwe projecten, als bij reconstructies en uitvoering van de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden. Verder houdt de gemeente rekening met biodiversiteit en de bloei van de bloemen voor de bijen, het ecologisch beheer van de bermen waar het kan, het niet meer intensief maaien van grote grasoppervlaktes en het inzaaien met meerjarig, inheemse wilde bloemen waar mogelijk. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in Exloo, waaronder de bloemstrook aan de Zilverdenlaan en een deel van de tuin achter het gemeentehuis. De gemeente neemt de aanbevelingen van Natuurmonumenten over insectenbeheer over in haar werkzaamheden. Maar ook de provincie en Landschapsbeheer zijn belangrijke kennisbronnen en gesprekspartners voor de gemeente.

De gemeente Borger-Odoorn is een groene gemeente en heeft de ambitie dit zo te houden. Ondanks dat in 2006 is besloten niveau B als gewenst kwaliteitsniveau voor het groen na te streven is in 2013 als gevolg van bezuinigingen besloten om het niveau te verlagen naar C (en daar waar het kan op B), met prioriteit voor:

- Boomcontrole en onderhoud vanwege wettelijke zorgplicht en veiligheid
- Kwaliteitsniveau in de dorpen vanwege leefbaarheid en Cittaslow
- Behoud natuur en landschap vanwege leefbaarheid en Cittaslow.

5.3.3 Kwaliteit

Groen

De resultaten van de beeldkwaliteitsschouw laten zien is dat het niveau over het algemeen B is met deels A en C.

Beheertype	Beleid 2006	Schouw 2018	Schouw 2020
Bomen	100% B	Deels C en deels B	Voornamelijk B
Bosplantsoen en singels	100% B	Deels C en deels B	Deels A, B en C
Heesters	100% B	Deels C en deels B	B
Bermen	30% B; 70% C	Deels C en deels B	Deels A en B
Gazon	100% B	Deels C en deels B	Grotendeel C, deels B

Tabel 5.9: Evaluatie groen 2015

In de resultaten van de beeldkwaliteitsschouw van 2018 en 2020 zijn de resultaten niet in percentages uitgedrukt. Ook is geconstateerd dat de staat van het gazon achter blijft (kale plekken).

In 2019 is een momentopname gemaakt door middel van een quick scan op de beeldkwaliteit. De resultaten laten een iets beter beeld zien (over het algemeen B), maar het is niet duidelijk of dit beeld

representatief is voor het gehele areaal gedurende het gehele jaar. De beleving is dat de technische kwaliteit van het groen te wensen overlaat. Deze kwaliteit en de maatregelen en kosten voor herstel zijn nog niet concreet in beeld gebracht.

De schouw van 2020 laat zien dat er een vooral een verbetering heeft plaats gevonden van de beeldkwaliteit. Bij het gazon is er een achteruitgang in kwaliteit te zien. Dit zit voornamelijk in de grashoogte rondom obstakels en kaal oppervlak.

Voor de bomen is in 2015 vanuit de zorgplicht besloten om de achterstanden weg te werken en jaarlijks structureel de gewenste snoei uit te voeren. Deze zorgplicht houdt in dat de boomeigenaar verplicht is de noodzakelijke zorg, boomcontroles en onderhoud aan zijn bomen uit te voeren. Het doel hiervan is een duurzaam en veilig bomenbestand. Dit houdt in dat regelmatig boomcontroles uitgevoerd moeten worden. Primair om onveilige situaties te voorkomen maar secundair om een gezonde bomenbestand te realiseren. Dit heeft geleid tot controle van de bomen en te voldoen aan de kwaliteit (B/C) in de aanpak als weergegeven in tabel 5.10.

Jaar	Uitgevoerde VTA controle	Uitgevoerd onderhoud	Nog niet uitgevoerde snoei
2016	Ca. 12.000 bomen	Snoei door eigen dienst: circa 5.550 bomen Snoei door aannemers: geen	
2017	Ca. 12.000 bomen	Snoei door eigen dienst: 3.434 bomen Snoei door aannemers: 6.327 bomen	
2018	Ca. 12.000 bomen	Snoei door eigen dienst: 3.603 bomen Snoei door aannemers: 6.913 bomen	
2019	Ca. 8.500 bomen	Snoei door eigen dienst: 4.050 bomen Snoei door aannemers: geen	Gedeeltelijk budget toegekend voor rooien van bomen (vanuit boomveiligheidscontrole 2019) door eigen dienst in winter 2019-2020
2020	Planning ca. 12.000 bomen	Planning is om snoei van voorgaande jaren weer uit te voeren Periode 01-01-2020 t/m 13-05-2020: Snoei door eigen dienst: 1971 bomen Snoei door aannemers: geen	Geen budget beschikbaar gesteld voor wegwerken achterstallig onderhoud door gemeente i.v.m. bezuiniging

Tabel 5.10: Status bomencontrole

Zoals te zien is in tabel 5.10 is vanwege budgetbeperkingen in 2018 en 2019 achterstand ontstaan in het stramien om in 4 jaar alle bomen te controleren en zo nodig te onderhouden. Daarmee voldoet niet het gehele bomenbestand aan de gewenste kwaliteit. Er is sprake van achterstand. De planning is in 2020 de controles en snoei weer op te pakken, mits de benodigde financiële middelen beschikbaar komen.

5.4 Water

5.4.1 Areaal

Water

De gemeente heeft diverse watergangen, sloten en natuurlijke oevers in beheer. De aantallen per kapitaalgoed zijn in tabel 5.11 weergegeven.

Water	Aantal	Eenheid
Natuurlijke oevers	9.957	m^2

Bermsloten	253.210	m
Schouwsloten	247.602	m
Vijvers	186.120	m^2

Tabel 5.11: Areaal water

5.4.2 Beleid

Water

Er is geen beleid bekend voor de watergangen (berm- en schouwsloten). Wel is in het 'Gemeentelijk Rioleringsplan 2016 -2020' gesteld dat de gemeente de belangrijkste water afvoerende schouwsloten moet schouwen en jaarlijks voor 15 november moet onderhouden, vanwege de hemelwaterzorgplicht. Voor de vijvers en natuurlijke oevers is geen specifiek beleid bekend en deels zijn ze beschreven in het groenbeleid. Het kwaliteitsniveau is gelijk aan alle overige groentypen, kwaliteitsniveau C.
In het bermbeheerplan is niets over het onderhoudsniveau aan de bermsloten opgenomen (maaien, baggeren). In de praktijk maait de gemeente over het algemeen de bermsloten eens in de twee a drie jaar en soms jaarlijks.

5.4.3 Kwaliteit

Water

Er is alleen informatie bekend over de beeldkwaliteit van de vijvers uit 2015. De toenmalige kwaliteit was 90% op niveau A en 10% op niveau B. Dit kwaliteitsniveau is hoger dan het vastgelegde streefniveau. Van de overige watertypen is geen informatie bekend. Op basis van de quick scan uit 2019 lijkt gemiddeld het niveau B te zijn, maar het is niet duidelijk of dit een representatief beeld is. De water afvoerende schouwsloten voldoen aan de eisen die het waterschap stelt.

5.5 Openbare verlichting

5.5.1 Areaal

Openbare Verlichting (OVL)

In bijna alle straten binnen de bebouwde kom van Borger-Odoorn staat verlichting. In totaal zijn in de gemeente 6.581 lichtmasten in diverse hoogtes aanwezig, zie tabel 5.13 (peildatum 1-1-2020). Hiervan is 14% Ledverlichting, 60% PLL (spaarlamp) en 26% nog conventionele en verouderde lampen.

Type OV-Mast	Aantal (st)
LPH[4] 4 – 5 meter	2.479
LPH 7 meter	3.760
LPH 9 meter	43
LPH Speciaal	162
LPH Secundair	137
Totaal	**6.581**

Tabel 5.12: Type openbare verlichting

[4] *LPH betekent Licht Punt Hoogte van de lichtmast*

5.5.2 Beleid

Openbare Verlichting (OVL)

Het in 2018 vastgestelde beleidsplan '*Licht in de openbare ruimte 2018-2027'* beschrijft dat de gemeente streeft naar een leefbare, energiezuinige en duurzame openbare ruimte. Openbare verlichting draagt bij aan de verkeersveiligheid, sociale veiligheid en een prettige leefomgeving, maar kan ook lichthinder veroorzaken voor flora en fauna. Daarom maken we een goede afweging waar we licht plaatsen, hoeveel licht en op welke tijden deze moet branden. Onze pijlers zijn:

- Duurzaamheid – aansluiten bij het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid;
- Energiebesparing – voldoen aan het Energieakkoord 2013 (40% energiezuinig in 2020); Licht alleen daar waar het nodig is;
- Verkeersveiligheid – gemiddeld 70% van de richtlijn NPR13201-2017 verlichten; gelijkmatig verlichten; belangrijke fietsroutes verlichten (binnen de kom altijd, buiten de kom als onderdeel 'hoofdverbindingsroute'
- Sociale veiligheid, bv. parken niet verlichten tenzij er een hoofdroute door het park gaat. Wel hoofdroutes verlichten, maar 's avonds dimmen en 's nachts uit;
- Voorkomen van (onnodig) lichthinder, lagere lampsterkte en gerichter verlichten. Dimmen en of uit als het kan.

De verlichting dimt in de avond en gaat op sommige locaties uit. Bij vervanging van de traditionele lampen plaatst de gemeente dimbare LED lampen. Dit doet de gemeente op het moment dat de traditionele lamp aan vervanging toe is. Bij ieder vervangingsmoment bekijkt de gemeente de meest optimale en duurzame mogelijkheden. Het vervanging van masten en armaturen vindt plaats als er ook wegreconstructies plaatsvinden. In 2019 is besloten dat in 2024 alle niet energiezuinige (verouderde) armaturen moeten zijn vervangen door duurzamere exemplaren (LED).

5.5.3 Kwaliteit

Openbare Verlichting (OVL)

De gemeente inspecteert 2x per jaar visueel welke lampen niet meer branden. Bij het vervangen van de lamp, inspecteert de gemeente het armatuur of het nog goed is en hoe lang het nog mee kan. Van het areaal is momenteel ca. 14% LED, 60% PLL (spaarlamp) en 26% verouderd (conventionele verlichting). Het vervangen van de masten vindt plaats op basis van levensduur en op basis van meldingen (schades/aanrijdingen) en op het moment dat er wegreconstructies plaatsvinden.

5.6 Meubilair

5.6.1 Areaal

Meubilair

Onder meubilair worden onder andere zitbanken, afvalbakken, speeltoestellen en verkeersborden verstaan. In tabel 5.13 staan per meubilairtype de aantallen bij benadering vermeld in stuks.

Type meubilair	Aantal (st)	Eenheid
Fietsvoorzieningen	20	st.
Zitbanken	443	st.
Afvalbakken	100	st.
Blikvangers	2	st.
Verkeersborden	7.000	st.
Speeltoestellen	330	st.
Afrastering	2.868	m1
Toegangshek	239	m1

Tabel 5.13: Areaal meubilair

Een deel van het areaal is volledig in beheer en onderhoud van de gemeente. Van een deel zijn echter ook specifieke afspraken gemaakt met speeltuinverenigingen en Multi Functionele Accommodaties (MFA's) over het beheer en onderhoud. Veelal voert de gemeente wel de inspecties uit, maar voeren de andere partijen geheel of gedeeltelijk het onderhoud uit.

5.6.2 Beleid

Meubilair

Er is geen vastgesteld beleid en beheerstrategie voor het meubilair. Alleen voor de speelvoorzieningen is in 2008 de 'Nota Speelruimtebeleid' opgesteld, waarin het beleid op de speeltuinen beschreven is met ook de gedelegeerde taken naar speel- en buurtverenigingen. De speelvoorzieningen moeten wettelijk voldoen aan de 'Warenbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS)'. Belangrijk hierin is dat gemeente verantwoordelijk blijft, wat er ook geregeld is met derden, voor de uitvoering van de periodiek inspecties en de veiligheid. De gemeente inspecteert 2 keer per jaar de speeltoestellen visueel op gevaarlijke situaties en beschadigingen, op basis van de NEN-EN1176 en NEN-EN1177, die specifiek zijn voor de speeltoestellen en valondergronden.

Het ongeschreven beleid is dat de gemeente terughoudend omgaat met het plaatsen van zitmeubilair. Geschonken banken worden niet zomaar vervangen.

5.6.3 Kwaliteit

Meubilair

De zitbankjes zijn in 2018 beoordeeld en zijn de onderhoudsmaatregelen bepaald. Over het algemeen bevinden ze zich in goede staat en bestaat uit onderhoud uit schoonmaken en plaatselijk repareren. Acht banken zijn slecht.

De gemeente laat de speeltoestellen twee keer per jaar visueel inspecteren. De laatste inspectie is van najaar 2019. Bij de visuele inspectie beoordeelt de gemeente de speeltoestellen op beschadigingen, losse onderdelen en te vervangen onderdelen of gehele objecten. 7% van de geïnspecteerde speeltoestellen krijgt de beoordeling dat er een hoge of zeer hoge urgentie (direct ingrijpen) is om onderhoud uit te voeren. Dit zijn over het algemeen kleine reparaties en geven geen beeld over echte achterstanden. Er is geen specifieke beeldkwaliteitsbeoordeling.

Urgentie		Percentage
Blanco	Geen schade geconstateerd	0,8%
Geen	Binnen 1 jaar verhelpen	54,9%
Laag	Voor volgende inspectie verhelpen	13,0%
Gemiddeld	Binnen 1 maande verhelpen	23,9%
Hoog	Binnen 10 werkdagen ingrijpen	7,1%
Zeer hoog	Direct ingrijpen	0,3%

Tabel 5.14 Resultaten inspectie speeltoestellen najaar 2019

Bij aanleg zijn de speeltoestellen gecertificeerd volgens de WAS. Op basis van de ouderdom is de verwachting dat er de komende jaren een vervangingspiek aankomt, in de periode tot en met 2028 gaat dit om ca. 200 speeltoestellen.

De in 2020 uitgevoerd schouw laat voor het meubilair een algemene indruk zien van beeldkwaliteit A. In enkele gevallen is vandalisme en graffiti bij afvalbakken aanwezig.

5.7 Overzicht beleid

Thema	Areaal		Beleid		Actuele situatie
Wegen	1.473.495 1.174.275 155.125 410.032	m2 asfalt m2 elementen m2 cementbeton m2 half/onverhard	'wegenonderhoud 2018 – 2023': Risicogestuurde aanpak/afwijkend CROW:		Sprake van achterstand Prioriteiten terug te zien a.g.v. beleid:
			Doorgaande wegen: Kernontsluiting/fietspaden: Woonstraten/voetpaden: Landbouw/-ontsluiting:	B B/C C D	Grotendeels op orde Redelijk tot matig op orde Matig op orde Slecht tot zeer slecht
Kunstwerken	37 18 2 1 150 100 1600 2 4 1,4	houten bruggen betonnen bruggen stalen bruggen sluis m kademuur beton m geluidsscherm betonnen duikers houten steigers km beschoeiing hout km hout en beton grondkering	Geen vastgesteld beleid		Geen duidelijk beeld, aantal kunstwerken verouderd, niet alles in beeld. Geen zicht op eventuele achterstanden.
Groen	2.483.269 696.449 90.144 16.317 2.598 1.211.878 42.161 3.448.310	m2 bos m2 bosplantsoen m2 heesters m2 haag m2 vaste planten m2 gazons st bomen m2 gras	Groenbeleidsvisie 'Onze Groene Ruimte' (2006) Groenbeleidsvisie 'Groen moet je doen' (2006) Bermbeheerplan (2015) Bosbeheerplan (2008) Beeldkwaliteit C, streven B		Achterstanden bosplantsoen en gazon. Schouw 2020: Bomen 100% B Bosplantsoen 30% A; 50% B; 20% C Heesters 100% B Bermen 50% A; 50% B Gazon 20% B; 80% C
Water	9.957 253.210 247.602 186.120	m2 natuurlijke oevers m bermsloten m schouwsloten m2 vijvers	GRP 2016-2020 Alleen verplichting tot schouw en onderhoud watervoerende berm- en schouwsloten		Vijvers in 2015 90% A, 10% B. rest onbekend. Quick scan 2018: B
OVL	2.479 3.760 43 162 137	st. LPH 4-5 meter st. LPH 7 meter st. LPH 9 meter st. LPH Speciaal st. LPH Secundair	'Licht in de openbare ruimte' (2018)' Aanvullend in 2019 doel gesteld in 2024 alle verouderde lampen te hebben vervangen door LED. Vervangen en repareren overige armaturen en masten o.b.v. visuele inspectie		Toets op technische normen. Kwaliteit niet uitgedrukt in beeldkwaliteit en gericht op branden lampen.
Meubilair	20 443 100 2 7.000 330 2.868 239	st. fietsvoorziening st. zitbanken st. afvalbakken st. blikvangers st. verkeersborden st. speeltoestellen m1 afrastering m1 toegangshek	2008 de 'Nota Speelruimtebeleid opgesteld' Overige geen vastgesteld beleid		Zitbankjes bevinden zich over het algemeen in goede staat. Kwaliteit speeltoestellen op orde; 7% de urgentie hoog of zeer hoog. Beeldkwaliteit niet specifiek. Schouw 2020: Algemene indruk meubilair: 100% A

Tabel 5.15: Overzichtstabel

6 Financiën

Dit hoofdstuk geeft inzicht hoeveel geld er per kapitaalgoed nodig is voor het uitvoeren van het onderhoud en hoeveel geld er beschikbaar is (alle bedragen exclusief BTW en VAT[5], prijspeil 2020). De bedragen zijn gebaseerd op prijspeil 2020 en niet geïndexeerd. Uitgangspunt is dat dit tijdens de begrotingsronde van de gemeente plaatsvindt (prijsindex en indexeren als gevolg van eventuele groei in areaal).

Benodigd budget
Voor het bepalen van de structureel benodigde bedragen voor het in stand houden van de kapitaalgoederen is gebruik gemaakt van landelijke normkosten, die specifiek zijn gemaakt voor de gemeente Borger-Odoorn. Dit is gedaan door middel van een aantal werksessies en passen op de huidige werkwijze en na te streven onderhoudsniveaus. Deze niveaus zijn over het algemeen CROW kwaliteitsniveau C. De normkosten zijn toegepast op de kapitaalgoederen wegen, kunstwerken, groen, water, openbare verlichting en meubilair. De berekende bedragen hebben betrekking op het klein en groot onderhoud, exclusief vervangingsinvesteringen en exclusief het wegwerken van achterstallig onderhoud.

Bij de berekeningen van de benodigde budgetten is op kentallen aangegeven wat indicatief het verschil zou zijn als het gehele areaal op een kwaliteitsniveau hoger of lager onderhouden wordt.

Beschikbaar budget
Voor het beschikbaar budget is gebruik gemaakt van de *Begroting 2020.* De gegevens hiervan zijn door de gemeente aangeleverd.

6.1 Wegen

Beschikbaar 2020
Er is jaarlijks € 2.176.713 beschikbaar om de verhardingen te onderhouden, waarvan jaarlijks € 800.000 structureel beschikbaar is voor groot onderhoud en € 376.713 voor klein onderhoud. Het beschikbare budget is inclusief het extra beschikbaar gestelde budget voor de jaren 2018 – 2023 van € 1.000.000 per jaar om achterstanden weg te werken. Van dit extra budget besteedt de gemeente ca. € 400.000 euro per jaar aan de plattelandswegen. Na 2023 is dit extra budget niet meer beschikbaar.

Benodigd
Om de wegen te onderhouden conform de richtlijnen van CROW is er jaarlijks gemiddeld € 2.133.000 nodig voor het klein- en groot onderhoud van wegen. Hierbij gaat het om € 303.000 voor klein onderhoud en € 1.830.000 voor groot onderhoud. Hierbij is geen rekening gehouden met het wegwerken van eventuele achterstanden. Voor het wegwerken van het reguliere en achterstallige onderhoud en alle wegen te laten voldoen aan het beleid van de gemeente is de komende 3 jaar ca. € 17,5 miljoen benodigd. Hiervan is ca. € 12,5 miljoen achterstallig onderhoud (ruim € 5,4 miljoen op de niet plattelandswegen en ruim € 7 miljoen op de plattelandswegen).

Voor het ontstaan van schade aan de verhardingen als gevolg van droogte, wateroverlast en hitte is nog geen rekening gehouden, aangezien momenteel onbekend is wat de invloed hiervan op de levensduur van de verharding is. De gemeente zal indien er sprake is van schade aan de verharding als gevolg van klimaat omstandigheden hier apart budget voor aanvragen.

[5] *VAT = Voorbereiding, administratie en toezicht. Dit zijn de werkzaamheden van de gemeente voor engineering, toezicht en projectmanagement voor de uit te besteden onderhoudswerkzaamheden*

Thema	Type onderhoud	Beschikbaar budget	Benodigd budget voor streefniveau	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus		
				Niveau A	Niveau B	Niveau C
Wegen	Structureel jaarlijks: Groot en klein onderhoud	2020-2023: € 2.176.713 2024 – 2028: € 1.176.713	€ 2.133.000	€ 2.500.000	€ 2.300.000	€ 2.000.000
	Incidenteel voor wegwerken achterstand		€ 12.500.000			

Tabel 6.1: Financiën wegen

Het benodigde budget voor de wegen is iets hoger dan wat bij niveau C is uitgerekend, doordat de gemeente voor de asfalt hoofdroutes niveau B aanhoudt, om kapitaalvernietiging en verhoging van de kosten te voorkomen.

6.2 Kunstwerken

Beschikbaar 2020

Er is geen structureel budget voor het uitvoeren van groot onderhoud aan de kunstwerken beschikbaar. Op moment dat er grote uitgaven nodig zijn, vraagt de beheerafdeling dat separaat aan en kan de gemeente dit incidenteel beschikbaar stellen. Voor het klein onderhoud, dat voortkomt uit de inspectieronde, is jaarlijks een bedrag van € 28.989 beschikbaar, uitgevoerd door de eigen dienst en derden. Ook voor het uitvoeren van vervangingen is geen structureel budget beschikbaar.

Benodigd

Voor het structureel uitvoeren van groot en klein onderhoud aan de droge en natte kunstwerken uit te voeren is jaarlijks € 157.000 benodigd, niveau C. Hierbij is € 130.000 nodig voor klein onderhoud en € 27.000 voor groot onderhoud. Er is geen inzicht in achterstanden. Vanuit de inspectie lijken bij de droge kunstwerken er een aantal vervangingen aan zitten te komen, die niet nader gekwantificeerd zijn.

Thema	Type onderhoud	Beschikbaar budget	Benodigd budget voor streefniveau	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus		
				Niveau A	Niveau B	Niveau C
Droge en natte kunstwerken	Structureel jaarlijks: Klein onderhoud Groot onderhoud	€ 28.989 Op aanvraag	€ 157.000	€ 260.000	€ 200.000	€ 157.000
	Incidenteel voor wegwerken achterstand		Onbekend			

Tabel 6.2: Financiën kunstwerken

6.3 Groen

Beschikbaar 2020

Voor het uitvoeren van het onderhoud aan Groen is € 2.262.400 beschikbaar voor het uitvoeren van groot- en klein onderhoud, zowel door de eigen dienst als door derden.

Benodigd

Voor het groot- en klein onderhoud van het gehele groen areaal op kwaliteitsniveau C is in totaal € 2.350.000 nodig. Hierbij gaat het om € 1.500.000 voor klein onderhoud en € 850.000 voor groot onderhoud. De achterstand is niet actueel in beeld maar is minimaal € 2,4 miljoen (zie MJP 2019-2021). Om de laatste fase van het achterstallig onderhoud bij de laanbomen weg te werken is hierin € 230.000 opgenomen.

Thema	Type onderhoud	Beschikbaar budget	Benodigd budget voor streefniveau	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus		
				Niveau A	Niveau B	Niveau C
Groen	Structureel jaarlijks: Groot en klein onderhoud	€ 2.262.400	€ 2.350.000	€ 3.400.000	€ 2.800.000	€ 2.350.000
	Incidenteel voor wegwerken achterstand		Minimaal € 2.4miljoen			

Tabel 6.3: Financiën groen

6.4 Water

Beschikbaar 2020

Voor het uitvoeren van groot- en klein onderhoud aan het thema Water is € 153.884 beschikbaar.

Benodigd

Voor het groot- en klein onderhoud van water op kwaliteitsniveau C is in totaal € 220.000 nodig. Dit betreft voornamelijk klein onderhoudsmaatregelen.

Thema	Type onderhoud	Beschikbaar budget	Benodigd budget voor streefniveau	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus		
				Niveau A	Niveau B	Niveau C
Water	Structureel jaarlijks: Groot en klein onderhoud	€ 153.884	€ 220.000	€ 320.000	€ 265.000	€ 220.000
	Incidenteel voor wegwerken achterstand		onbekend			

Tabel 6.4: Financiën water

6.5 Openbare Verlichting (OVL)

Beschikbaar 2020

In het gemeentelijke verlichtingsplan zijn de bestaande knelpunten en de reguliere vervangingen van masten en armaturen opgenomen. Het plan voorziet in een financiering tot 2024 (Begroting, 2020). Voor Het onderhouden en verduurzamen van openbare verlichting zijn de volgende bedragen per jaar beschikbaar gesteld:

- € 225.000 voor vervanging en investeringskosten
- € 97.500 voor onderhoud (storingen/aanrijdingen, calamiteiten, etc.).
- Met het vervangingsbudget worden verouderde masten en armaturen vervangen.
- Daarnaast is tot en met 2027 € 234.975 per jaar beschikbaar voor het verduurzamen van de armaturen en het vervangen van de oude masten.

Benodigd

Voor het onderhouden van de openbare verlichting (OVL) is in totaal jaarlijks € 101.500 nodig voor het klein onderhoud van lichtmasten op niveau C. Voor alle scenario's is rekening gehouden met 14% LED verlichting over het totale areaal. Voor de berekening is geen rekening gehouden met het vervangen van lampen door LED (verduurzamen) en ook niet met vervangingen en investeringskosten

Thema	Type onderhoud	Beschikbaar budget	Benodigd budget voor streefniveau	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus		
				Niveau A	Niveau B	Niveau C
 OVL	Structureel jaarlijks: Groot en klein onderhoud	€ 97.500	€ 101.500	€ 111.500	€ 105.000	€ 101.500
	Incidenteel voor wegwerken achterstand		geen			

Tabel 6.5: Financiën openbare verlichting

6.6 Meubilair

Beschikbaar 2020

Er is € 142.910 budget beschikbaar voor het beheer en onderhoud van meubilair.

Benodigd

Voor het onderhouden van het meubilair op kwaliteitsniveau C is jaarlijks structureel € 156.000 nodig voor het uitvoeren van klein onderhoud. Het grootste gedeelte is benodigd voor het klein onderhoud van verkeersborden. Er is geen zicht op eventuele achterstanden.

Thema	Type onderhoud	Beschikbaar budget	Benodigd budget voor streefniveau	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus		
				Niveau A	Niveau B	Niveau C
 Meubilair	Structureel jaarlijks: Klein onderhoud	€ 142.910	€ 156.000	€ 225.000	€ 190.000	€ 156.000
	Incidenteel voor wegwerken achterstand		onbekend			

Tabel 6.6: Financiën meubilair

Van de speeltoestellen is bekend dat in de periode tot en met 2028 ca. 200 speeltoestellen einde levensduur bereiken. De 1 op 1 vervangingskosten bedragen ca. € 150.000 per jaar.

6.7 Reiniging

Naast het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen om de kapitaalgoederen fysiek in stand te houden, vindt ook reiniging in de openbare ruimte plaats. Deze werkzaamheden worden door deels door BORG uitgevoerd en deels uitbesteed. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om:

- Het legen van de afval- en bladbakken
- Het verwijderen van (natuurlijk) vuil en afval op gazons en in beplanting
- Het verwijderen van (natuurlijk) vuil en afval op (half) verhardingen
- Het verwijderen van onkruid op (half) verhardingen.

Beschikbaar 2020
Er is € 455.000 budget beschikbaar voor het uitvoeren van reiniging.

Benodigd
Voor het reinigen zijn door de gemeente indicatief op hoofdlijnen de volgende benodigde budgetten berekend.

Thema	Type onderhoud	Beschikbaar budget	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus		
			Niveau A	Niveau B	Niveau C
Reiniging	Structureel jaarlijks	€ 455.000	€ 1.469.000	€ 503.000	€ 270.000

Tabel 6.7: Financiën reiniging

Bovenstaande bedragen zijn indicatief, aangezien reiniging niet direct tot de scope van deze rapportage valt, die gaat om het in beeld te brengen van de activiteiten en kosten van het fysiek in stand houden van de kapitaalgoederen. Reinigen vindt plaats bij kapitaalgoederen als groen en verhardingen en is beeldbepalend voor de gemeente. Voor het maken van keuzes voor reiniging is diepgaande analyse nodig, aangezien het nauw samenhangt met de werkwijze van de buitendienst. Het beeld is wel dat reiniging goed uitgevoerd wordt binnen de gemeente, met aandacht voor de centra en de Cittaslow uitgangspunten.

6.8 Samenvatting en conclusie

Thema	Structureel Budget beschikbaar	Structureel Benodigd	Differentiatie budgetten kwaliteitsniveaus			Incidenteel nodig voor Achterstanden
			Niveau A	Niveau B	Niveau C	
Wegen 2020 – 2023 2023 – 2028	€ 2.176.713 € 1.176.713	€ 2.133.000 (niveau C/B)	€ 2.500.000	€ 2.300.000	€ 2.000.000	€ 12,5 miljoen
droge en natte Kunstwerken	€ 28.989	€ 157.000	€ 260.000	€ 200.000	€ 157.000	onbekend
Groen	€ 2.262.400	€ 2.350.000	€ 3.400.000	€ 2.800.000	€ 2.350.000	Minimaal € 2,4 miljoen
Water	€ 153.884	€ 220.000	€ 320.000	€ 265.000	€ 220.000	onbekend
OVL	€ 97.500	€ 101.500	€ 110.500	€ 104.000	€ 101.500	geen
Meubilair	€ 142.910	€ 156.000	€ 225.000	€ 190.000	€ 156.000	onbekend
Totaal/jaar 2020-2023 2023 -2028	 € 4.862.396 € 3.862.396	 € 5.117.500 € 5.117.500	 € 6.815.000 € 6.815.000	 € 5.859.000 € 5.859.000	 € 4.984.500 € 4.984.500	Minimaal € 14,9 miljoen

Tabel 6.7: Kwaliteitsniveaus en budget, met achterstanden.

Het beschikbare budget voor Reiniging is € 455.000.

Algemene conclusie
Op hoofdlijnen kunnen we stellen dat er circa € 5,1 miljoen per jaar nodig is voor het handhaven van het huidige niveau C, waarbij de gemeente tot en met 2023 jaarlijks € 250.000 te kort komt ten opzichte van het beschikbare budget. Daarnaast is er geen geld om de bekende achterstanden in wegen en groen (minimaal € 14,7 miljoen) weg te werken. Het is onbekend of er achterstanden zijn bij de kunstwerken, water en meubilair. Er vindt geen jaarlijkse prijsindexatie plaats, waardoor de tekorten mogelijk ongemerkt oplopen.

Voor de periode na 2023 is er, naast de achterstand, structureel € 1.250.000 tekort. Dit komt met name door het wegvallen van het extra budget (€ 1 miljoen) bij wegen. Voor alle kapitaalgoederen geldt, met uitzondering van openbare verlichting, dat er geen rekening is gehouden met vervangingen en met extra kosten die kunnen optreden door de klimaatverandering. Schade als gevolg van droogte, wateroverlast, hitte, plagen etc. zijn niet voorzien in deze beschouwing. Als dergelijke schades zich voordoen dan zal daar separaat geld voor worden aangevraagd.

Wegen → Voor wegen geldt dat voor het uitvoeren van onderhoud het benodigde budget bij niveau B/C vrijwel gelijk aan het beschikbare budget. Dit is echter tijdelijk, aangezien € 1.000.000 extra alleen voor de periode tot en met 2023 beschikbaar is gesteld. Daarnaast is er sprake van een achterstand van € 12,5 miljoen dat niet met de huidige budgetten ingelopen kan worden.

Kunstwerken → Voor kunstwerken is structureel te weinig geld beschikbaar. Er is alleen budget voor het uitvoeren van kleine reparaties. Indien er groot onderhoud of vervangingen nodig zijn dan zal dit

incidenteel aangevraagd worden. Om de kunstwerken te laten voldoen aan de landelijke normen (dit is niveau B) is jaarlijks structureel € 200.000 nodig voor groot en klein onderhoud. Voor niveau C is dit € 157.000, waarvan circa € 27.000 klein onderhoud is. Het beschikbare budget van de gemeente komt nu overeen met het klein onderhoudsbudget. Uitgangspunt bij deze bedragen is dat de achterstanden weg gewerkt zijn. Het is momenteel onbekend of er achterstanden zijn.

Groen → Voor groen is het beschikbare budget ca. € 90.000 lager dan het benodigd budget om niveau C te realiseren. Er is sprake van achterstand (minimaal € 2,4 miljoen). Dit is inclusief € 230.000 voor de laatste fase van het wegwerken van het achterstallig onderhoud aan de laanbomen. Wanneer dit niet wordt uitgevoerd, ontstaat een verhoogd risico op onveiligheid. Er is geen zicht op grootschalige vervangingen als gevolg van technisch onvoldoende scores.

Water → Voor water is het budget te laag. Het beschikbare budget wordt vooral besteed aan de watervoerende watergangen. Met de beschikbare middelen kan niveau C niet gerealiseerd worden.

OVL → Voor het kapitaalgoed openbare verlichting geldt dat er tijdelijk voldoende geld beschikbaar is om het gewenste kwaliteitsniveau te realiseren. Dit komt voornamelijk ook doordat er extra geld beschikbaar is voor het vervangen en versneld verduurzamen. Structureel is het bedrag voor onderhoud voldoende.

Meubilair → Voor meubilair geldt dat het beschikbaar gestelde budget lager is dan het benodigde budget om kwaliteitsniveau C na te streven. Kwaliteit speeltoestellen goed in beeld en op orde. Er komt wel een vervangingspiek aan in de periode tot en met 2028.

Reiniging → Voor reiniging geldt dat het beschikbaar budget voldoende lijkt voor het huidige niveau. Nadere uitwerking en onderzoek is nodig om hier meer inzicht in te krijgen.

7 Scenario's

In de vorige hoofdstukken is de actuele stand van zaken ten aanzien van de kapitaalgoederen in beeld gebracht, qua areaal, kwaliteit, achterstanden en beschikbare en benodigde budgetten voor het uitvoeren van onderhoud.

7.1 Conclusie op hoofdlijnen

Op hoofdlijnen zijn heeft de gemeente tot en met 2023 onvoldoende middelen beschikbaar om de ambitie na te streven om de gemeente op beeldkwaliteit C te onderhouden. Het tekort is ca. € 250.000 per jaar. Na 2023 komt de gemeente jaarlijks ca. € 1,25 miljoen tekort. Daarnaast is er onvoldoende budget om achterstanden weg te werken. Er vinden geen jaarlijkse prijsindexaties plaats.

De aandachtspunten:

- De beschikbare middelen om de wegen op dit niveau in stand te houden, komen redelijk overeen met de benodigde middelen tot en met 2023. Na 2023 komt de gemeente structureel € 1 miljoen tekort. De keuzes die gemaakt zijn vanwege budgetbeperkingen zijn goed onderbouwd (risico gestuurd onderhoud plegen). De achterstand bij wegen is echter groot. Er is ca. € 12,5 miljoen nodig om achterstanden weg te werken (niet plattelandswegen ruim € 5,4 miljoen; plattelandswegen ruim € 7 miljoen).
- De beschikbare middelen voor groen zijn te laag zolang gekozen wordt voor het nastreven van kwaliteitsniveau C. Ook is er sprake van technische achterstand, die niet volledig in beeld is (minimaal € 2,2 miljoen). Daarnaast is, voor het uitvoeren van de laatste fase planmatig wegwerken snoeiachterstanden laanbomen nog € 230.000 benodigd. Totaal is de achterstand € 2,4 miljoen.
- Kunstwerken zijn onderbelicht in de gemeente. Het is niet alleen noodzaak de kunstwerken constructief te onderzoeken en de achterstanden inzichtelijk te maken, maar ook om structureel budget beschikbaar te stellen voor onderhoud. Naast de uitgevoerde visuele inspecties zal een CUR117 inspectie inzicht geven in het structurele draagvermogen van de kunstwerken inclusief maatregelen en kosten.
- Water is onderbelicht. De focus ligt op de watervoerende watergangen en niet op vijvers.
- De kwaliteit van het meubilair is goed in beeld maar de middelen om ze te onderhouden zijn onvoldoende. Ook komt er een vervangingspiek aan.
- Bij de budgetten is weinig rekening gehouden met extra kosten die kunnen optreden door de klimaatverandering. Schade als gevolg van droogte, wateroverlast, hitte, plagen etc. zijn niet voorzien. Als dergelijke schades zich voordoen dan zal daar separaat geld voor worden aangevraagd.

7.2 Welke keuzes kan de gemeente maken?

De belangrijkste keuze die voorligt, is het continueren van het beschikbare budget en hoe de gemeente de grote achterstanden gaat wegwerken. Met een kleine verhoging van de beschikbare budgetten kan de gemeente het kwaliteitsniveau C realiseren, maar niet de achterstanden wegwerken. Uiteraard is het mogelijk om andere keuzes in kwaliteitsniveaus te maken.

7.2.1 Continueren beschikbare budget

Het huidige uitgangspunt met een kwaliteitsniveau C, zoals de gemeente nu ook werkt, is op zich een reëel uitgangspunt. Dit kwaliteitsniveau kan redelijk binnen de beschikbare budgetten gerealiseerd worden, het tekort is jaarlijks tot en met 2023 ca. € 250.000, met name door tekort op groen, kunstwerken en water.

Bovenstaande geldt tot en met 2023, aangezien tot dan het extra budget voor wegen beschikbaar is. Het tijdelijk extra beschikbare budget voor wegen van jaarlijks € 1 miljoen dient na 2023 gecontinueerd te worden om toekomstige achterstanden te voorkomen.

Verder zijn nog een aantal onderwerpen niet voldoende in beeld, waardoor er ook geen budget te ramen is. Zo is het belangrijk om voor kunstwerken het constructieve draagvermogen in beeld te brengen en de eventueel benodigde versterkings- en/of vervangingsmaatregelen te treffen. Momenteel zijn de benodigde bedragen voor de vervangingen niet bekend. Deze dienen in beeld gebracht te worden (ontwikkelagenda).

7.2.2 Aanpak achterstanden

Er is bij verschillende kapitaalgoederen sprake van achterstanden. Niet alle achterstanden zijn actueel in beeld. De eerste actie is deze in beeld te brengen. Momenteel is het actuele beeld van de achterstanden als volgt:

- Wegen € 12,5 miljoen (ruim € 7 miljoen voor plattelands en ruim € 5,4 voor niet plattelandswegen).
- Droge en natte kunstwerken onbekend
- Groen minimaal € 2,4 miljoen
- Water onbekend
- OVL geen
- Meubilair onbekend.

Eerst dienen de achterstanden volledig in beeld te komen, voordat de gemeente duidelijke keuzes kan maken. De achterstanden voor droge- en natte kunstwerken, groen, water en meubilair moeten in beeld gebracht en geactualiseerd worden.

Als de achterstanden volledig in beeld zijn, verdient het de aanbeveling een aantal mogelijkheden te onderzoeken en bestuurlijk te beslissen:

- Algemeen:
    - Kritisch de lijst van achterstanden te beschouwen dan wel in beeld te brengen en actualiseren naar 2020.
    - De scenario's die in het verleden al eens onderzocht zijn nogmaals te beschouwen, zoals het versoberen, het uit de openbaarheid halen, overdragen, afstoten, verkopen van areaal. Dit heeft steeds tot geen resultaat geleid, maar verdient de aanbeveling om nogmaals kritisch dit te beschouwen.
    - Te onderzoeken in hoeverre de gemeente van verschillende subsidieregelingen gebruik kan maken, zoals het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, vergroenen, verbeteren biodiversiteit, infrastructuurfonds, innovaties (bv. teer uit de keten), mobiliteit, vitaal platteland, cultuurhistorie (veenwegen), veilige routes voor landbouwverkeer, natuur en samenleving en Europese subsidies. Het advies is hier een specialistisch subsidiebureau voor in te schakelen.
    - Te onderzoeken in hoeverre meegelift kan worden op programma's en subsidies vanuit klimaatadaptatie (verdroging tegengaan), energietransitie en circulariteit.

- Te onderzoeken door middel van marktconsultatie en innovatieve contractvormen (voor langere tijd) in hoeverre de creativiteit bij de aannemers maximaal benut kan worden. Mogelijk dat een aannemer met specifieke toepasbare mogelijkheden komt om de achterstanden het hoofd te bieden. Bijvoorbeeld: het zou een optie kunnen zijn om voor de periode van een aantal jaar een substantieel bedrag per jaar beschikbaar te stellen (als investering) voor de achterstand van een specifieke kapitaalgoed op basis waarvan de aannemer zijn oplossingen kan baseren.

- Voor de wegen:
  - De maatregelen op de achterstandslijst nog eens kritisch tegen het licht te houden en te onderzoeken of er echt geen andere (goedkopere) maatregelen mogelijk zijn.
  - Te onderzoeken om de achterstanden te kapitaliseren en tegen een vast te stellen afschrijvingstermijn in de begroting op te nemen, waardoor een relatief lage jaarlast ontstaat.
  - Op de landbouwwegen die nu slecht zijn, kunnen op een gegeven moment, bij einde levensduur, klachten, claims en onveilige situaties ontstaan. Wellicht zijn er dan toch maatregelen nodig. Bij het verder uitwerken van de algemene denkrichting voor aanpak achterstanden, dient dit meegenomen te worden. Verkeerskundig en juridisch onderzoek kan uitwijzen of juridische dekkende maatregelen getroffen worden (bv. inrijden op eigen risico, wegen afsluiten of afstoten). Mogelijk hoeft er dan een deel van het onderhoud/reconstructie niet uitgevoerd te worden.

- Voor groen:
  - Om de achterstand op Groen weg te werken is het voorstel eveneens dit te kapitaliseren en in bijvoorbeeld in 4 jaar weg te werken.
  - Een van de lopende activiteiten is het afstoten van areaal.
  - Kritisch kijken naar hoe en of intensieve beheertypen teruggebracht kunnen worden naar extensievere beheertypen, zoals het terugbrengen van gazon naar een natuurlijker beheer (op plaatsen waar het kan).

- Een combinatie van alle bovenstaande punten.

Kortom, voor het wegwerken van de achterstanden is, naast het in beeld brengen van de volledige achterstand, nader onderzoek nodig om het structureel aan te pakken en op te lossen.

7.2.3 Keuzes in andere kwaliteitsniveaus

Uiteraard is het mogelijk om andere keuzes te maken in de kwaliteitsniveaus. Alles is mogelijk, maar een hoger kwaliteitsniveau kost uiteraard meer geld. Op hoofdlijnen is in het vorige hoofdstuk geschetst wat de financiële consequenties zijn bij de verschillende kwaliteitsniveaus. Structureel naar een hoger niveau gaan kost grofweg € 1 miljoen extra per hoger niveau.

Om tegemoet te komen aan de Cittaslow ambitie kan de gemeente bijvoorbeeld het groen in de centra op een hoger kwaliteitsniveau onderhouden. Aangezien het procentuele aandeel van het areaal in de centra op het totaal minder dan 5% bedraagt, zijn de financiële consequenties beperkt. Voor groenonderhoud is voor niveau A ca. € 50.000 extra benodigd. Ook kan differentiatie in onderhoudsniveaus uitgewerkt worden door bijvoorbeeld heesters en vaste planten op een hoger niveau te onderhouden dan overige groensoorten.

7.3 Omgaan met vervangingen

Zoals aangegeven is het ook nodig om, naast het structureel uitvoeren van onderhoud, kapitaalgoederen aan het einde van de levensduur te vervangen. Op het moment van vervangen kan de gemeente de afweging maken of ze het kapitaalgoed 1 op 1 vervangt, iets anders terugplaatst, niets terugplaatst of direct andere maatschappelijke thema's meeneemt als klimaat adaptieve maatregelen, energietransitie of circulaire aanpak. Voor een aantal kapitaalgoederen is dit momenteel niet goed in beeld en ook betrouwbaar uit te drukken in geld. Op de ontwikkelagenda is dit opgenomen. Uitgangspunt is dat indien er geld benodigd is voor vervangingen de gemeente dit separaat aanvraagt.

8 Ontwikkelagenda

8.1 Algemeen

De aanbeveling is om in zijn algemeenheid meer te streven naar transparantie en actualiteit. Gebleken is dat veel informatie goed belegd is bij de medewerkers van de gemeente en er ook deskundige keuzes gemaakt zijn, maar ook dat het soms moeilijk was om deze informatie boven tafel te krijgen. Het opstellen van deze nota is geen eenmalige activiteit, maar dient periodiek getoetst en geactualiseerd te worden (bij voorkeur minimaal iedere 4 jaar). Het opstellen kan efficiënter indien ieder kapitaalgoed in een kort en bondig beheerplan is samengevat. Hiermee kan gelijk de toets uitgevoerd worden of de basis op orde is. Een actueel en integraal beheersysteem kan hierin faciliteren.

Onderdelen voor de basis op orde zijn:
- Areaal actueel en in beheersysteem
- De relevante en actuele landelijke normen, richtlijnen en wetgeving
- De specifieke gemeentelijke uitgangspunten en ambities
- Eenheidsprijzen en onderhoudsfrequenties actueel (kan in beheersysteem)
- Gedefinieerde kwaliteitsbeoordelings- en/of inspectiestrategie en deze uitvoeren
- Rapporteren bevindingen beoordelingen (jaarlijks) in kwaliteit en budgetontwikkeling
- Risico's in beeld
- Ontwikkelagenda actueel
- Aansluiten beoordelingen bij landelijke en gemeentelijke uitgangspunten en ambities, zowel in kwaliteit, financiën en risico's.

Bovenstaande gegevens kunnen samengevat per kapitaalgoed input zijn voor de beheerparagraaf kapitaalgoederen in de begroting.

Verder verdient het de aanbeveling deze nota periodiek te actualiseren en rapporteren (minimaal 1 keer per jaar of meenemen in de paragraaf kapitaalgoederen van de begroting). Een keer per 4 jaar actualiseren, bij voorkeur na gemeenteraadsverkiezingen.

De beleidsdocumenten die de gemeente heeft zijn veelal deel verouderd. Het verdient de aanbeveling deze te actualiseren, waardoor weer duidelijk weergegeven kan worden wat de gemeente nastreeft. Bij voorkeur kort en bondig. Uit de paragraaf kapitaalgoederen van de gemeente is dit overzicht opgenomen:

Kapitaalgoed	Beheerplan/beleidsplan	Vastgesteld
Algemeen	Kern en Kader (Kern en Kader is vervangen door leefgebieden, geactualiseerd in 2012)	2003
Wegen	Wegenonderhoud 2018 – 2023 – van planning tot uitvoering	2018
Openbare verlichting	Licht in de openbare ruimte	2018
Groen	Groenbeleidsvisie: onze groene ruimte/Groen moet je doen Bermbeheerplan bosbeheerplan	2006 2005 (met actualisatie in 2015 2008
Begraafplaatsen	Ruimte voor de laatste rustplaats 2008 – 2018	2008
Speelvoorzieningen	Nota speelruimtebeleid Ruimte voor jou	2008
Water	Beleidsnota Water (onderdeel GRP 2016 – 2020)	2015

Tabel 8.1: actualiteit beleidsstukken

Als de gemeente de komende periode verder in wil zoomen op de mogelijkheden om te differentiëren in kwaliteitsniveaus dan kan men denken aan een onderverdeling in gebieden: kernen, buitengebied, industrie/bedrijventerreinen. Als deze areaalgegevens zo ingedeeld zijn en opgenomen in een integraal beheersysteem is het mogelijk de areaalgegevens nog specifieker door te rekenen onder het gewenste kwaliteitsniveau. Hierdoor kan de gemeente op wijkniveau de differentiatie, arealen en consequenties hiervan bepalen en/of inschatten.

Voor het uitvoeren van de onderhoudswerkzaamheden is, naast het in beeld hebben van de vervangingsopgave, het goed om ook beeld op te maken van de impact van de grote maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie, energietransitie, mobiliteit, verstedelijking, etc. Daarnaast is circulariteit/duurzaamheid een mogelijk belangrijke randvoorwaarde. Iedere ingreep in de openbare ruimte levert de kans op om rekening te houden met de opgaven. Het is echter reëel te veronderstellen dat de opgaven niet opgelost kunnen worden binnen de beschikbare onderhouds- en vervangingsbudgetten. Het uitwerken van programma's voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie en energietransitie naast het onderhouds- en vervangingsprogramma kan leiden tot een integraal inzicht door integraal afstemmingsproces (projecten en disciplines onderling) in te stellen.

Voor alle kapitaalgoederen geldt:

- Beleid voor beheer actualiseren (behalve wegen en openbare verlichting) en integreren met ontwikkelingen als klimaatadaptatie en omgevingsvisie. Indien er beleid is voor inrichting van de openbare ruimte hierin ook beheerafwegingen en -kosten meenemen.
- Opstellen kort en bondig beheerplan opstellen (kan in 2 a 3 A4-tjes) en deze jaarlijks actualiseren door een 5-jaren financiële doorkijk op te nemen.
- Technische inspecties en/of beeldkwaliteitsschouwen actualiseren.
- Jaarlijks rapporteren op uitgangspunten en ambitie gemeente, actuele kwaliteit, voortgang wegwerken achterstanden
- Onderzoeken mogelijkheden voor wegwerken achterstanden door mee te liften met de grote opgaven en benutten subsidies. Meerjarenplan voor maken.
- Jaarlijks prijsindexatie voor beheer- en onderhoudsmaatregelen doorvoeren.

Daarnaast per kapitaalgoed een paar specifieke actiepunten:

- Wegen
  - Keuze maken in strategie wegwerken achterstand.
- Groen
  - De technische onvoldoende groenvakken in beeld brengen en de kosten voor herstel concreet maken
  - Achterstand actueel in beeld brengen
  - Keuze maken in strategie wegwerken achterstand.
  - Aandacht voor aansluiten werkwijze buitendiensten bij ambitie gemeente.
  - het areaal wat nu buiten de scope valt in beeld brengen, inclusief benodigde budgetten voor onderhoud (sportvelden en natuurparkjes).
  - De beeldkwaliteitsschouw volledig uitvoeren
- Kunstwerken
  - structureel beheer en onderhoud beleggen en gaan doen.
  - Zo snel mogelijk beleid op te stellen ten aanzien van kunstwerken en hier budget voor beschikbaar te stellen.
  - Areaal kunstwerken in beeld brengen.
  - Inspectie conform de CUR Aanbeveling 117:2015 categorie B2 'Toestandsinspectie' aangevuld met een categorie C2 'Meerjarenonderhoudsplanning' uitvoeren om risico's op

verminderd draagvermogen in beeld te brengen en zicht te krijgen op de herstel- danwel vervangingsmaatregelen en kosten.
    - Constructieve monitoring en beschouwing uitvoeren.
    - Achterstand in beeld en strategie aanpak achterstand uitgewerkt.
- Meubilair
    - Achterstand in beeld brengen
    - in beeld brengen hoe de vervangingsopgave eruit ziet. Bij vervangen strategie uitwerken of dit dan 1 op 1 moet of dat een speeltoestel bijvoorbeeld vanwege demografische ontwikkeling van de wijk niet meer nodig is.
- Water
    - Maakt deels onderdeel uit van het GRP dat loopt tot 2020. Actualisatie van het GRP biedt gelegenheid om Water compleet in beeld te brengen.

8.2 Samenvatting ontwikkelagenda

Onderwerp	Actie	Jaar van uitvoering
Basis op orde brengen	Kapitaalgoederen actualiseren op areaal, eenheidsprijzen en onderhoudsfrequenties en opnemen in integraal actueel beheersysteem, Technische en beeldkwaliteitsinspecties uitvoeren (frequentie afhankelijk kapitaalgoed)	continu
IBOR plan	4-jaarlijks actualiseren	2024
Beleidsplannen	Beleidsplannen actualiseren	Vanaf 2020
Beheerplannen	Beheerplannen opstellen en onderdeel laten zijn van begrotingscyclus (input voor beheerparagraaf kapitaalgoederen)	Najaar 2020 en dan jaarlijks
Kwaliteitsniveaus	Bij actueel beheersysteem en gebiedsindeling kunnen de kwaliteitsambities en niveaus makkelijker doorgerekend worden	2021-2022
Maatschappelijke Opgaven in beeld	Strategie uitwerken voor de maatschappelijke opgaven voor onderhoud, vervanging, klimaatadaptatie, energietransitie, circulariteit (integreren in beleidsvisies)	2020-2022
Meerjarenplanning	Uitvoeringsprogramma's van maatschappelijke opgaven integreren met onderhouds- en vervangingsopgaven	2021-2022
Wegen	Keuzes in achterstand duidelijk en aanpak	2020-2021
Groen	Beleid actualiseren Keuzes in achterstand duidelijk en aanpak Vervangingsopgave plantvakken in beeld en aanpak Afstemming buitendienst	2021 2020-2021 2020-2021 2020-2021
Kunstwerken	Structureel beheer en onderhoud beleggen Inspectie CUR 117 uitvoeren – draagvermogen in beeld Herstelmaatregelen en/of vervangingsopgave in beeld	2020 2020 2020-2021
Meubilair	Vervangingsopgave in beeld	2020-2021
Water	Beleidsnota Water (onderdeel GRP 2016 – 2020) actualiseren	Uitgesteld naar 2022

Tabel 8.2 Overzicht ontwikkelagenda

Bijlagen

Wet	Inhoud	Effect op Openbare Ruimte
Grondwet	Zorg van de overheid gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu	De zorg voor een goede leefomgeving.
Burgerlijk Wetboek	Hierin is de zorgplicht en de aansprakelijkheid geregeld voor schade als gevolg van een onrechtmatige daad.	Dit betekent dat de gemeente op de hoogte moet zijn van de toestand van haar areaal door middel van bijvoorbeeld inspecties en voldoende moet doen om een veilig gebruik mogelijk te maken (zorgplicht). Tevens moet de beheerder aantonen wat hij heeft gedaan om risico's voor de gebruiker te beperken en dat hij structureel aan monitoring en onderhoud doet.
Wet Milieubeheer	In deze wet is aangegeven welke stoffen als afvalstoffen zijn aangemerkt en niet zonder beschermende maatregelen in het milieu worden gebracht.	De vrijkomende materialen bij onderhoud aan wegen.
Code Milieu verantwoord Wegbeheer	Bevat richtlijnen voor het vaststellen en verwijderen van teerhoudende lagen in asfaltverhardingen.	Bij onderhoud aan asfaltverhardingen bekijken we projectmatig of er sprake is van teerhoudend asfalt. Bij het constateren van teer gaan we over tot selectief verwijderen.
Wegenwet en Wegenverkeerswet	In de Wegenwet (artikel 15) en de Wegenverkeerswet (artikel 2) is vastgelegd dat de wegbeheerder zorgplicht heeft ten aanzien van het onderhouden van zijn wegen.	De beheerder moet ervoor zorgen dat de veiligheid van de weggebruikers gewaarborgd is. Tot de zorgplicht behoort ook dat de bruikbaarheid van de weg wordt gewaarborgd.
Wet Geluidhinder (WGh)	Hierin is het bestrijden en voorkomen van geluidshinder ten gevolge van wegverkeer, railverkeer en industrie vastgelegd.	Voor wegen is dit onder andere bij de aanleg van een nieuwe weg, de bouw van nieuwe woningen nabij de wegen en bij wijzigingen aan de weg.
wet Natuurbescherming	Gedragscode Bestendig Beheer.	Wijze van beheer en onderhoud afstemmen op de aanwezige Flora en Fauna.
Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS)	Speeltoestellen moeten veilig gebruikt kunnen worden; toestellen moeten een certificaat van goedkeuring hebben.	Verplichting om speelplekken veilig in te richten en veilig te houden d.m.v. inspecties, visuele controles, uitvoeren van onderhoud en noodzakelijke vervangingen.
Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens 1990 (RVV 1990)	In het RVV zijn de verkeersregels en verkeerstekens te vinden die in Nederland van toepassing zijn.	Alle te plaatsen verkeersborden dienen qua vorm en afmetingen te voldoen aan de normen genoemd in het RVV 1990. Voor alle soorten borden zijn afmetingen genoemd bij de verschillende geldende snelheidslimieten. Tevens is het van belang of een bord binnen of buiten de bebouwde kom geplaatst wordt
Besluit Administratieve Bepalingen voor het Wegverkeer (BABW)	De technische eigenschappen van de borden staat genoemd in het BABW.	Hierin wordt bepaald aan welke reflectieklasse een bord moet voldoen en hoe een bord geplaatst moet worden.

Wet	Inhoud	Effect op Openbare Ruimte
Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION)	deze wet heeft ten doel graafincidenten (schades) te voorkomen	Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION)
Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Deze wet regelt welke stoffen mogen worden toegepast in de onkruidbestrijding op de verharding in de gemeente. De wetswijziging staat ook bekend als 'het verbod op Round-Up'	Per november 2015 was gepland dat het gebruik van Glyfosaat, de werkzame stof in het onkruidbestrijdingsmiddel Round-Up verboden wordt. Deze regelgeving is nog niet van kracht maar de gemeente Borger-Odoorn gebruikt vooruitlopend op deze nieuwe wetgeving geen Glyfosaat meer in de openbare ruimte. Onkruidbestrijding wordt door het in werking treden van deze regels fors duurder.

Tabel 1: relevante wet- en regelgeving